

**SKINHEAD-ALAKULTTUURIN MERKITYKSET JA ALA-
KULTTUURINEN IDENTITEETTI 1960-1980-LUKUJEN ISO-
BRITANNIASSA**

Sohvi Roivainen
Maisterintutkielma
Kulttuurit ja yhteisöt muut-
tuvassa maailmassa
Historian ja etnologian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Historian ja etnologian laitos
Tekijä Sohvi Roivainen	
Työn nimi Skinhead-alakulttuurin merkitykset ja alakulttuurinen identiteetti 1960–1980-lukujen Iso-Britanniassa	
Oppiaine Kulttuurit ja yhteisöt muuttuvassa maailmassa	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 59
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämä maisterintutkielma käsittelee skinhead-alakulttuuriin yhdistettyjä merkityksiä ja skinhead-identiteettiä 1960–1980-lukujen Iso-Britanniassa ja peilaa niitä yhteiskunnallisiin muutoksiin ja kehityskulkuihin Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteorian kautta. Tutkimus rajautuu kulttuurintutkimuksen, tarkemmin ottaen pukeutumisen ja tyylin tutkimuksen aloille, vaikka siinä onkin vahvoja yhteiskuntatieteellisiä ja sosiologisia vaikutteita. Tutkimuskysymyksiä on kolme: Mitä merkityksiä skinhead-alakulttuuriin yhdistettiin 1960–1980-lukujen Iso-Britanniassa, miten näillä merkityksillä rakennettiin skinhead-identiteettiä ja miten nämä merkitykset ja identiteetin rakentaminen voidaan liittää Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteorian kautta yhteiskunnallisten muutosten kontekstiin. Keskeisiä käsitteitä tutkielmassani on kulttuuri, alakulttuuri, nuorisokulttuuri, nuorisoalakulttuuri, identiteetti, sekä arvot ja merkitykset.</p> <p>Aineistona tutkielmassa on teemahaastattelu, jota käytän edustavana anekdoottina. Edustavasta anekdoottista nostan näytteenä Dr Martens-merkin kengät konkretisoimaan sitä, miten niihin yhdistettyjen merkitysten avulla rakennettiin skinhead-identiteettiä. Aineistosta on huomioitava se, että se pohjautuu yhden henkilön kokemuksiin skinhead-alakulttuurista ja hänen siihen yhdistämiinsä merkityksiin tiettyinä aikana ja tämä huomio rajaa tutkielmani kontekstin tiukasti Iso-Britanniaan 1960–1980-luvuille. Näin ollen tätä tutkielmaa ei voida soveltaa muiden maiden versioihin kyseisestä alakulttuurista.</p> <p>Tutkielmani taustalla on Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteoria, joka käsittelee niitä yhteiskunnan rakenteellisia muutoksia, joiden seurauksena nuorisoalakulttuurit syntyivät toisen maailmansodan jälkeen Iso-Britanniassa. Analyysiosiossa käsittelen skinhead-alakulttuuria nuoruuden, yhteiskunnan, identiteetin, arvojen ja merkitysten, pukeutumisen, vapaa-ajan, median ja poliittisten aspektien kautta. Tutkielmani punaisena lankana on ryhmään kuulumisen ja muista erottautumisen huomio, sekä skinhead-alakulttuurin sisäiset ristiriidat. Yhteenvetona voidaan todeta, että skinhead-alakulttuuri on moniulotteinen ilmiö, jossa erilaisilla merkityksillä on identiteetin rakennuksen kannalta keskeinen rooli.</p>	
Asiasanat alakulttuuri, identiteetti, arvo, merkitys, skinhead	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

KUVIOT

Kuva 1 Kulttuurikäsitteiden välinen hierarkia.....	19
--	----

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	AIHEEN RAJAUS JA TUTKIMUKSEN PAIKANTAMINEN	7
2.1	Skinhead-alakulttuuri tutkimuskohteena	7
2.2	Pukeutumisesta tyyliin.....	8
3	TUTKIMUSKYSYMYKSET, AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄ.....	12
3.1	Tutkimuskysymys.....	12
3.2	Aineisto ja tutkimusmenetelmä	13
3.2.1	Edustava anekdootti	14
3.2.2	Tutkimusetiikka ja aineistonhallinta	15
4	BIRMINGHAMIN KOULUKUNNAN NUORISOKULTTUURITEORIA JA KESKEISET KULTTUURIN KÄSITTEET	17
5	ANALYYSI: SKINHEAD-ALAKULTTUURIN MERKITYKSET JA IDENTITEETTI SUHTEESSA YHTEISKUNNALLISEEN KEHITYKSEEN.....	22
5.1	Nuoruus ja yhteiskunta: mitkä rakenteelliset muutokset edesauttoivat alakulttuurien syntymistä?	22
5.2	Identiteetti	25
5.3	Dr Martensit ja skinheadien arvot	31
5.4	Miksi juuri Dr Martensit?.....	34
5.5	Skinheadien suhde ulkoasuun ja pukeutumisen ristiriita	37
5.6	Vapaa-ajan muutokset ja rooli alakulttuurisen tyylin kehittämisessä	41
5.7	Median rooli skinhead-alakulttuurin määrittäjänä ja median luoman skinheadkuvan vaikutukset alakulttuurin sisäisiin rakenteisiin	42
5.8	Skinhead-alakulttuurin poliittisuus	46
5.9	Ikääntyminen ja skinhead-identiteetin muutokset	47
6	LOPUKSI.....	50

LIITTEET

1 JOHDANTO

Tämä maisterintutkielma käsittelee skinhead-alakulttuuriin yhdistettyjä merkityksiä ja skinhead-identiteettiä 1960–1980-lukujen Iso-Britanniassa ja peilaa näitä teemoja yhteiskunnallisiin muutoksiin ja kehityskulkuihin Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteorian kautta. Tärkeässä roolissa on se, miten merkitysten avulla tuotettiin alakulttuurista identiteettiä ja miten tämä identiteetin rakennusprosessi voidaan sijoittaa yhteiskunnalliseen kontekstiin. Näitä merkityksiä hahmotan edustavan anekdootin kautta, joka on haastattelupuhetta ja josta nostan erillisenä näytteenä Dr Martens-merkin kengät, jotka olivat alun perin Iso-Britannian työväenluokan jalkineet, mutta jotka on sittemmin yhdistetty muun muassa tämän tutkielman keskiössä olevaan skinhead-alakulttuuriin. Tutkielman konteksti valikoitui 1960–1980-lukujen Iso-Britanniaan sillä perusteella, että skinhead-alakulttuuri on Iso-Britanniasta lähtöisin ja ollut aktiivisimmillaan tuon ajallisen rajauksen puitteissa. Keskeistä tutkielmassani on se, miten näiden merkitysten kautta toisaalta kuuluttiin tiettyyn ryhmään, mutta myös erottauduttiin muista ja minkälaisia skinhead-alakulttuurin sisäisiä ristiriitoja kuulumisen ja erottautumisen käsitepari nostaa esiin.

Merkityksiä ja identiteetin kokemuksia käsittelem tyylin aspektin kautta ja peilaan yhteiskunnallisiin muutoksiin ja kehityskulkuihin. Tutkielmani taustalla on Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteoria, joka antaa sen teoreettisen viitekehysten, jonka valossa edustavan anekdoottini kuvaamia merkityksiä tarkastelen. Teoria antaa kattavan kuvan niistä yhteiskunnallisista muutoksista, joiden kautta nuorisokulttuuri ja -alakulttuurit syntyivät toisen maailmansodan jälkeen Iso-Britanniassa.

Tutkielman aineistona on sellaisen henkilön haastattelu, joka on identifioitunut skinhead-alakulttuuriin 1960–1980-lukujen välisenä aikana. Menetelmänä käytin teemahaastattelua ja aineiston analysoin käyttämällä teemoittelua. Tutkielmani analyysiosiossa peilaan haastattelupuhetta yhteiskunnalliseen kontekstiin muun muassa tyylin, Dr Martensien, poliittisuuden ja identiteetin teemojen kautta.

Alkuperäinen tarkoitukseni oli tutkia sitä, miten alakulttuurista identiteettiä rakennettiin 1960–1980-lukujen välillä Iso-Britannian kontekstissa Dr Martensien kautta, mutta aineistoni ohjasi tutkielmani koskemaan laajemmin skinhead-identiteettiä, -alakulttuuria ja siihen liitettyjä merkityksiä. Dr Martensit toimivat siis näytteenä ja niiden kautta pyrin konkretisoimaan alakulttuuriin yhdistettyjä merkityksiä yllä listaamieni teemojen kautta.

Tutkielmani etenee tutkimuksen rajauksesta ja paikantamisesta tutkimuskysymyksen, aineiston ja tutkimusmenetelmän esittelyyn. Sen jälkeen esittelen Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteorian ja käyn läpi tutkielmani kannalta keskeiset kulttuurin käsitteet. Tämän jälkeen siirryn analyysiin, jossa käsittelen haastattelupuheesta nousseita merkityksiä muun muassa identiteetin, arvojen, tyylin ja Dr Martensien kautta ja peilaan näitä havaintoja yhteiskunnalliseen kontekstiin teorian kautta. Nostan esiin myös kuulumisen ja erottautumisen kehityksen kautta nousevia ristiriitoja. Analyysin viimeisessä alaluvussa sivuan myös haastateltavani tämänhetkistä identiteettiä. Lopuksi päätän tutkielmani yhteenvetoon. Läpi tutkielmani nojaan Stuart Hallin (1992, 220) postmoderniin identiteettikäsitteeseen, sillä se ottaa huomioon identiteetin muuttuvan luonteen ja ympäröivien verkostojen vaikutukset identiteetin muuttumisessa.

Tutkielmassani on tärkeää huomata se, että kyse on yhden henkilön kokemuksesta skinhead-alakulttuuriin liittyen ja niistä merkityksistä, joita hän siihen yhdistää. Näin ollen konteksti rajautuu tarkasti vain Iso-Britanniaan 1960–1980-luvuille, eikä sitä voida yleistää koskemaan alakulttuuria muissa maissa ja ajanjaksoissa. Tämä tutkielma ei siis käsittele esimerkiksi nykyään skinhead-alakulttuuriin Suomessa yhdistettyä rasismia, vaan puhuu tiukasti vain haastateltavani kokemuksista ja merkityksistä yllä rajaamassani kontekstissa.

2 AIHEEN RAJAUS JA TUTKIMUKSEN PAIKANTAMINEN

2.1 Skinhead-alakulttuuri tutkimuskohteena

Skinhead-alakulttuuria on käsitelty tutkimuksessa melko paljon ja sitä on tutkittu muun muassa sosiologian, kulttuurintutkimuksen ja mediatutkimuksen aloilla (ks. esim. Borgeson & Valeri 2018; Borgeson & Valeri 2005; Campbell 2006). Aiheen rajaus skinhead-alakulttuuriin valikoitui aineisto-ohjautuvasti. Aihe on mielenkiintoinen, sillä kyseinen alakulttuuri on hyvin moniulotteinen ja täynnä erilaisia merkityksiä ja ristiriitoja.

Dr Martensit on yksi keskeinen teema tutkielmassani. Koen aiheelliseksi nostaa Dr Martensit erikseen esille siksi, että niiden kautta voin konkretisoida skinhead-alakulttuuriin yhdistettyjä merkityksiä sekä sitä, miten skinhead-identiteettiä rakennettiin pukeutumiseen yhdistettyjen symbolisten merkitysten kautta. Myös tutkielmani aineisto ohjaa tähän suuntaan. Dr Martenseja on käsitelty tutkimuksessa hyvin vähän. Dr Martensien rooli on ollut alakulttuurien kannalta hyvin keskeinen vuosikymmeniä ja pelkästään kenkämerkin brändäykseen ja markkinointitaktiikkaan kuuluu tietyn alakulttuurisen arvomaailman korostus (Davies 2014). Teeman tekee mielenkiintoiseksi se, että Dr Martenseilla on lähes kulttiasema alakulttuurien keskuudessa, josta ne ovat pikkuhiljaa nousseet myös valtavirran kengäksi. Se, että Dr Martenseja nähdään nykyään osana myös valtavirran pukeutumista, tukee näiden kenkien roolia tässä tutkielmassa ja tekee aiheesta ajankohtaisen. En siis tutki Dr Martensien brändiä tai niiden funktiota kenkänä, vaan niitä merkityksiä, joita kenkiin yhdistettiin skinhead-alakulttuurin puitteissa.

Tutkimukseni rajautuu noin 1960–1980-luvuille, sillä noiden vuosikymmenten voidaan katsoa olevan skinhead-alakulttuurin kehittymisen kultakautta. Myös se, että ensimmäiset Iso-Britanniassa valmistetut Dr. Martensit tulivat markkinoille vuosina 1960 ja 1961 ja nämä kaksi kenkämallia (1460 ja 1461) ovat edelleen kenkämerkin ydin (Dr. Martens 2023a), tukee tätä ajallista rajausta. Tuon ajanjakson yhteiskunnalliset muutokset Iso-Britanniassa johtivat alakulttuurien syntyyn (Clarke, Hall, Jefferson, Roberts 1982, 9), mikä selittää tutkielmani paikannuksen juuri Iso-Britanniaan.

Taustoitan tutkielmani Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteorian kautta, sillä se antaa kattavan kuvan niistä toisen maailmansodan jälkeisistä rakenteellisista muutoksista, jotka johtivat nuorisokulttuurin ja nuorisoalakulttuurien syntyyn Iso-Britanniassa. Aineistoksi tutkielmaani haastattelin alakulttuurisen identiteetin omaavaa henkilöä, joka on ollut 5–25-vuotias 1970–1980-luvuilla ja joka on saanut ensimmäiset Dr Martensinsa tuolla aikavälillä. Menetelmänä oli teemahaastattelu ja aineiston analysointiin käytän teemoittelua.

2.2 Pukeutumisesta tyyliin

Tutkielmani voi laajasti tarkasteltuna paikantaa kulttuurintutkimuksen kentälle. Tarkennan rajauksen kuitenkin pukeutumistutkimuksen alalle, sillä pukeutuminen on osa laajempaa tyylin käsitettä ja tutkielmani käsittelee merkityksiä, arvoja ja identiteettiä nimenomaan tyylin kautta. Vaikka näitä pukeutumiseen liittyviä teemoja tutkitaan paljon myös sosiaalipsykologiassa, tässä tutkimuksessa pääpaino on kulttuurintutkimuksen alalle paikannettavasta aineistosta. Tutkimukseni ottaa vauhtia myös yhteiskuntatieteistä, sillä peilaan pukeutumisen teemoja yhteiskunnalliseen viitekehukseen.

Pukeutumista on tutkittu Suomessa eri aloilla ja eri näkökulmista. Vaatteita, pukeutumista ja niiden historiaa on tutkittu esimerkiksi historian, perinteen- ja kansankulttuurin tutkimuksen aloilla, taidehistoriassa ja kansatieteessä. Nykyään tutkimus on tieteenalojen rajat ylittävää. (Turunen & Niiranen 2019, 21–22.) Kuten yllä mainitsin, oma pukeutumistutkimukseni liikkuu kulttuurintutkimuksen lisäksi yhteiskuntatieteiden ja sosiologian kentällä, sillä tässä tapauksessa alakulttuurien ja identiteetin käsittely pelkän pukeutumisen kautta ilman yhteiskunnallista taustaa jättäisi tutkielmani liian pinnalliseksi.

Yleisesti ottaen pukeutumista voidaan tutkia esinelähtöisesti vaatteina tai kulttuurisidonnaisina symboleina ja merkityksinä (Koskennurmi-Sivonen 2003, 4; Turunen & Niiranen 2019, 24). Tässä tutkimuksessa painopiste on pukeutumisen kommunikaatiivisessa ulottuvuudessa. Pukeutuminen ja ulkonäkö ovat nonverbaalisen kommunikaation keinoja, joilla ihmiset ilmaisevat itseään ja joiden perusteella he tekevät

päätelmiä toisistaan (Strübel & Sklar 2022). Pukeutumisen kommunikaatiossa keskeistä on se, että halutaanko luoda selkeitä vai tulkinnanvaraisia viestejä. Toistuvat pukeutumisen viestit voivat ylläpitää kulttuurisia rakenteita, joita voidaan tietoisesti myös murtaa. (Koskennurmi-Sivonen 2012, 12.) Viestien merkitysten tulee olla jaettu, jotta merkityksiä voidaan tulkita ja ymmärtää oikein (Turunen & Niiranen 2019, 12).

Kaiken ulkonäön ja ruumiin muokkaamisen voidaan katsoa sisältyvän pukeutumisen käsitteeseen (Koskennurmi-Sivonen 2003, 4) ja näin ollen pukeutuminen sisältää vaatteiden lisäksi myös kampaukset, asusteet ja jopa parfyymien käytön (Eicher & Roach-Higgins Turusen & Niirasan 2019 mukaan). Tarkoituksena pukeutumisella on peittää ja suojata keho sekä konkreettisesti että vallitsevien häveliäisyys- ja siveellisyyksikäsitusten mukaan (Turunen & Niiranen 2019, 14). Pukeutumisen rooli on historiallisesti ollut myös sosiaalisen aseman ilmaiseminen (mt.), joka tämän tutkimuksen kontekstissa liittyy vahvasti toisen maailmansodan jälkeisessä Iso-Britanniassa tapahtuneisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin, jotka muovasivat luokkayhteiskuntaa ja synnyttivät nuorisoalakulttuurit. Ihmiset ovat historiallisesti ja kulttuurisesti tarkasteltuna myös ilmaisseet pukeutumisellaan status- ja sukupuolieroja, joka tekee siitä myös vallankäytön ja kontrollinen välineen (mt., 16). Pukeutuminen voi olla sekä prosessi, että tuotekin (Koskennurmi-Sivonen 2003, 4).

Pukeutumisentutkimus voidaan nähdä materiaalsen kulttuurin ja ruumiillisuuden tutkimuksen kautta. Materiaalsen kulttuurintutkimuksen keskiössä on perinteisesti ollut taidehistoriaan ja antropologiaan pohjaava pukeutumista, pukuja ja muotia esinelähtöisesti katsonut tutkimus, mutta uudemmassa tutkimuksessa esinelähtöisyys on yhdistetty yhteiskunnalliseen analyysiin. Ruumiillisuuden tutkijat taas keskittyvät ajatukseen siitä, että pukeutuminen antaa ruumiille merkityksiä. Sekä materiaalsen kulttuurin että ruumiillisuuden tutkimuksen haarat kritisoiivat ajatusta siitä, että vaatteet ovat vain pinnallinen asia, jonka alle jää todellinen minä ja näkevät enemmän, että pukeutuminen, ruumis ja itse muodostavat kokonaisuuden. Näin ollen sen lisäksi, että pukeutuminen tekee näkyväksi esimerkiksi johonkin alakulttuuriin kuulumisen, sillä rakennetaan ja merkityksellistetään tätä kuulumista. (Turunen & Niiranen 2019, 24–25.)

Pukeutumista voidaan siis tarkastella myös itseilmaisun ja identiteetin rakentamisen keinona. Nykyään nämä teemat on otettu pukeutumiskirjallisuuteen mukaan suoraan, mutta aiemmissa teorioissa ne ovat näkyneet lähinnä rivien välistä (Koskennurmi-Sivonen 2012). Pukeutumisella voidaan ilmaista, eli viestiä ja tehdä näkyväksi omaa identiteettiä, mutta myös rakentaa sitä (Turunen & Niiranen 2019, 21) Pukeutamalla esimerkiksi tämän tutkielman keskiössä olevan skinhead-alakulttuurin kuvaston mukaan, yhtäältä ilmaistaan oman identiteetin rakentuvan tietyn ryhmän tai aatteen ympärille mutta toisaalta myös rakennetaan omaa identiteettiä sen ryhmän ja

aatteen ympärille. Tämä on siis oman tutkielmani kautta hyvä esimerkki siitä, kuinka pukeutumisella voidaan antaa ruumiille merkityksiä.

Pukeutumisella on kautta historian ilmaistu johonkin ryhmään kuulumista ja jostain toisesta ryhmästä erottautumista. Yleismaailmallisena esimerkkinä voisi pitää erilaisia univormuja. Esimerkiksi Seija-Leena Nevala (2019) on tutkinut lottapuvun roolia naisten maanpuolustusidentiteetin rakentajana ja ylläpitäjänä ja tutkimuksessa käydään läpi myös erottautumisen ja yhteenkuuluvuuden teemoja lottapuvun kautta. Nevalan (mt., 246) tutkimuksen valossa voidaan todeta, että univormut ovat ulkoinen tunnus, joka erottaa muista mutta myös yhdistää yksilön suurempaan joukkoon. Univormuihin kuuluu myös ideologioita, arvoja ja merkityksiä, joita univormun käyttäjät jakavat keskenään ja joita itse puku symboloi myös ulospäin. Tässä keskeistä on siis näiden symbolisten merkitysten käyttäjäulottuvuus, että viestiulottuvuus, jota käsitellessä myös tämän tutkielman analyysiosiossa. Esimerkiksi ulospäin lottapuvun katsottiin symboloivan feminiinistä hoivaajaa, joka tukee miehistä maanpuolustustoimintaa ja toimii sekä oman että yleisen moraalin vartijana. Puvun kantajalle itselleen univormu taas on symboloinut omaa naiseutta ja sodalle uhrattua nuoruutta ja sillä on rakennettu omaa maanpuolustusidentiteettiä. (Mt., 252–270.) Näin ollen univormun symbolinen arvo voi olla erilainen käyttäjälleen, kuin ulkopuolisten ymmärtämänä.

Myös tyylin konsepti on keskeinen osa pukeutumista ja sen tutkimusta, mutta sitä on tutkittu myös esimerkiksi sosiologiassa, yhteiskuntatieteissä ja kirjallisuuden tutkimuksessa. Tutkielman paikannusta tyyliin lähestyn käsitteellisen ymmärryksen kautta, sillä näin saan parhaiten ilmaista ne keskeiset erot, joiden kautta eri tutkimusalat tyyliä käsittelevät. Pukeutumisen tutkimuksessa tyyliä käsitellään usein muodin kautta. Marilyn DeLong (1987) määrittelee tyylin persoonalliseksi, säännölliseksi ja tunnistettavaksi tavaksi, jolla eri asiat yhdistetään toisiinsa. Kun tyyli nähdään sen suppeamman pukeutumisen merkityksen kautta, ymmärrän sen sellaisen prosessin tuotteeksi, jossa erilaisia pukeutumiseen kuuluvia objekteja, kuten vaatteita, kenkiä tai asusteita yhdistellään toisiinsa. Tyyliä käsiteltäessä pukeutumisen aktin tuotteena, argumentoin sen sisältävän myös kommunikatiivisen ulottuvuuden, sillä siihen liittyy tietty valikoimisen prosessi ja valikoimisen prosessin taustalla on väistämättäkin joku ajatus. Yksilö luo henkilökohtaisen tyyliinsä valitsemalla pukeutumismuodista ne osat, jotka kokee itselleen sopivimmaksi (Brannon & Divita 2015; Perna 1987).

Tässä tutkielmassa näen tyylin kuitenkin laajemmin, kuin pelkän pukeutumisen kautta. Meyer Schapiro (1994, 52) määrittelee tyylin niin, että se ilmentää kulttuuria kokonaisuutena ja on merkki sen yhtenäisyydestä. Tyyli reflektoi kollektiivisen ajattelun ja tuntemisen sisäistä muotoa ja näin ollen keskiössä ei ole yksilö, vaan ne muodot ja ominaisuudet, jotka ryhmä jakaa keskenään tietyllä aikavälillä (mt.). Michel Maffesoli (1995, 9) määrittelee, että tyyli on itsessään identiteetti, jolla yksilö kiinnittyy

yhteisöön. Sen ominaispiirre on variaatio, eli monenlaisten elementtien yhtäaikaisuus. Yksilön tai tietyn ryhmän tyylin voidaan katsoa kiteyttävän sen aikakauden, jota he elävät ja tämä havainto tuo esiin myös tyylin sosiaalisen monimuotoisuuden. Tyyliin liittyy vahvasti myös ajallinen ulottuvuus, sillä tietyllä hetkellä tyyli voi luoda arvoille synteesin ja tätä kautta määrittää tyypillisen järjestyksen ja muodon. (Mt., 38–40). Keskeinen huomio, jonka Maffesoli (mt., 45) tekee, on se, että tyyli merkitsee ihmisen olemassaoloa vain toisen katseen ja puheen kautta. Tämä korostaa edelleen tyylin sosiaalista ja yhteisöllistä aspektia ja ajatusta siitä, että vaikka tyyli voi ilmetä yksilössä, on se osa suurempaa, kollektiivista yhtälöä.

Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteoriassa (Hall & Jefferson 1982) tyyli nähdään myös laajemman merkityksen kautta, mutta siihen on yhdistetty myös luokka-aspekti. Näin ollen tyylin voidaan katsoa olevan sen kulttuurisen responssin tuotosta, joka on nuorisokulttuurien luoma vastaus johonkin oman emokulttuurinsa ongelmaan (Clarke ym. 1982, 52). Omassa tutkielmassani sovellan tyylin laajaa käsitettä skinhead-alakulttuuriin niin, että se sisältää ajatuksen siitä, miten ryhmä kollektiivisesti rakensi tyyliä pukeutumisen, käytöksen, aktiviteettien ja jopa puhetyylin kautta ja miten tämän kollektiivisen tyylin kautta luotiin yksilön identiteettiä. Keskeistä on myös se, miten tyylin avulla sekä kuuluttiin omaan ryhmään, että erottaututtiin muista ryhmistä.

3 TUTKIMUSKYSYMYS, AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄ

3.1 Tutkimuskysymys

Tutkielman tarkoituksena on kartoittaa niitä merkityksiä, joita skinhead-alakulttuuriin yhdistettiin 1960–1980-lukujen Iso-Britanniassa sekä sitä, miten näillä merkityksillä rakennettiin skinhead-identiteettiä. Lisäksi peilaan näitä havaintoja teoriaan ja yhteiskunnalliseen kontekstiin. Näin ollen tutkimukseni vastaa kolmeen kysymykseen:

- Mitä merkityksiä skinhead-alakulttuuriin yhdistettiin 1960–1980-lukujen Iso-Britanniassa?
- Miten näiden merkitysten kautta rakennettiin skinhead-identiteettiä?
- Miten nämä merkitykset ja identiteetin rakentaminen voidaan liittää Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteorian kautta yhteiskunnalliseen kontekstiin?

Tämän kolmen kysymyksen sarjan näen ikään kuin jatkumona yksilöstä laajempaan kontekstiin. Ensimmäinen kysymys keskittyy aineistosta nouseviin yksilötason kokemuksiin, jonka jälkeen toinen kysymys liittää yksilön osaksi ryhmää, eli skinhead-alakulttuuria. Viimeinen kysymys taas kiinnittää sekä yksilön, että ryhmän osaksi laajaa yhteiskunnallista viitekehystä. Näin ollen saavutetaan laaja ymmärrys skinhead-alakulttuurista kokonaisuutena. Kysymysten avulla tutkielmasta nousee esiin myös ristiriitoja, sekä kuulumisen ja erottautumisen aspekti, joiden roolia tarkastelen sekä henkilökohtaisen identiteetin että ryhmäidentiteetin rakentamisessa.

3.2 Aineisto ja tutkimusmenetelmä

Tutkielmani on empiirinen tutkimus. Menetelmänä tutkielmassani käytän teemahaastattelua. Haastattelu ylipäätään on hyvin joustava menetelmä ja se taipuu monenlaisiin tutkimustarkoituksiin (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34). Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, eli se sijoittuu strukturoidun ja strukturoimattoman haastattelun välille (mt., 47.) Koska teemahaastattelu sopii tilanteisiin, jossa tiedetään etukäteen, että haastateltava on kokenut jonkin tietyn tilanteen ja jonka myötä haastattelu voidaan kohdentaa tiettyyn teemaan (mt.), se sopii hyvin menetelmäksi omaan tutkielmaani. Haastateltavat olisi siis hyvä valita sen mukaan, joilla on luultavimmin tarvittavaa tietoa tutkimuksen aiheesta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006) ja tämä huomio helpotti myös oman haastateltavani etsintää. Teemahaastattelua ei ohjaa tarkat ja yksityiskohtaiset haastattelukysymykset, vaan se liikkuu ennalta asetettujen teemojen ympärillä ja näin ollen se on menetelmänä lähempänä strukturoimatonta kuin strukturoitua haastattelua. Tutkielmalleni on tärkeää, että tutkittavien oma ääni kuuluu ja teemahaastattelu on hyvä menetelmä juuri tällaisiin tilanteisiin. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48.) Teemahaastattelu on siis keskustelunomainen tilanne ja keskeistä onkin antaa haastateltavan vapaalle puheelle tilaa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Haastattelin brittiläistä henkilöä, joka on elänyt lapsuutensa ja nuoruutensa 1960–1980-luvuilla ja joka identifioi itsensä alakulttuuriin, jossa Dr Martenseilla oli keskeinen rooli. Alkujaan haastateltavia oli tarkoitus olla kolmesta viiteen henkilöä, mutta tutkielman aikataulun ja kommunikointihaasteiden vuoksi vain yksi haastattelu toteutui. Näin ollen yksi haastateltavani toimii siis edustavana anekdoottina (ks. alaluku 3.2.1), jonka kokemuksia alakulttuuriin kuulumisesta tarkastelen Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuurien teoria avulla. Haastattelupuheen pohjalta käytän Dr Martenseja näytteenä edustavasta anekdootista ja hänen kokemuksistaan. Haastattelemani henkilö on omassa alakulttuurissaan edelleen hyvin keskeinen ja näkyvä henkilö, joka tukee hänen asemaansa tämän tutkielman aineistona.

Huomattavaa on, että haastattelu on tehty tässä hetkessä, mutta se keskittyy pääasiassa haastateltavan suulliseen muisteluun 1960–1980-luvuilta ja tätä suullista muistitietoa analysoin tässä tutkielmassa. Kyse on siis suullisen historian tutkimuskäytännestä (engl. *'oral history'*) (Abrams 2010, 1). Haastattelu toteutettiin englanniksi Zoom-palvelun kautta ja nauhoitettiin haastateltavan luvalla analyysia varten. Haastattelukysymysten pohjamateriaalina käytin Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteoriaa yhdessä tutkielman yleisestä teemasta nousevien kysymysten kanssa. Ennen aineiston analyysia kirjoitin haastattelun auki ja poimin sieltä muutamia lainauksia, joita hyödynnän tämän tutkielman analyysiosiossa.

Haastatteluaineiston analyysiin käytän teemoittelua, joka on yksi sisällönanalyysin muoto (Juhila 2022). Teemoittelussa aineistosta poimitaan tutkimustehtävän kannalta olennaiset aiheet ja keskeiset asiakokonaisuudet ja tarkastellaan usein esiintyviä tyypillisiä piirteitä. Teemoittelua tehdään usein haastatteluaineistosta, mutta etenkin tässä tapauksessa, kun tutkimusmenetelmänä on teemahaastattelu, on tehtävä ero haastattelun teemojen ja analyysin tuloksena syntyvän aineiston teemoittelun välille. Tärkeintä on se, että teemat syntyvät nimenomaan analyysin tuloksena ja että ne toistuvat läpi aineiston. (Mt.) Teemoittelu sopii tutkielmani analyysimenetelmäksi, koska haastattelustani nousi selkeitä teemoja ja näiden teemojen kautta tutkimuskysymyksiin vastaaminen onnistuu mahdollisimman moniulotteisesti. Teemojen avulla aineisto voidaan myös paikantaa tutkielman teoreettiseen viitekehykseen.

3.2.1 Edustava anekdootti

Kuten aiemmin kerroin, tutkielmani aineisto koostuu niin sanotusta edustavasta anekdootista. Edustava anekdootti on Kenneth Burken (1945) ”A Grammar of Motives”-teoksessa esittelemä käsite, jota hän käyttää ihmissuhteiden ja ihmisten motivaatioiden tutkimiseen (Hämäläinen 2020, 23). Edustavaa anekdoottia käytetään usein kielen ja tekstin analyysiin, mutta sen soveltamisala on kuitenkin laaja.

Burken (1945, 59–61) mukaan edustava anekdootti on jotain, jonka ympärille tietty analyytinen sanasto rakennetaan. Tässä tutkielmassa haastattelupuhe on itse edustava anekdootti, josta Dr Martensit toimivat näytteenä, eli näin ollen ne ovat joltankin analyysin rakentamiseen Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteoriaan nojaten. Edustavaa anekdoottia ja näytettä käytän siis pohjana, jonka ympärille rakennan sanallisen analyysin. Mikäli analyysin tekemiseen käytetään ei-edustavaa anekdoottia, itse analyysikään ei voi olla edustavaa kuvausta tietystä aiheesta (mt., 324). Edustavan anekdootin käsite antaa minulle työkalut tulkita haastateltavani kertomaa osana laajempaa yhteiskunnallista kontekstia.

Haastattelupuhe voidaan tässä yhteydessä nähdä julkisena muistina (engl. *‘public memory’*). Julkinen muisti on se prosessi, jonka kautta yksilön muistelusta tulee julkista ja jaettua (Hamilton & Shopes 2008; Houdek & Phillips 2017). Näiden prosessien kautta muodostuu laajempi verkosto, jonka kautta tiettyyn ryhmään kuuluvat yksilöt hakevat tunnetta kollektiivisuudesta. Julkinen muisti eroaa kirjoitetusta historiasta niin, että se on epävirallista, kirjavaa ja muuttuvaa, kun taas kirjoitettu historia on virallista, vakaata ja ainutlaatuista. (Houdek & Phillips 2017.) Tässä tutkimuksessa yksilön muistelu tuli siis julkiseksi haastattelupuheen kautta.

Birminghamin koulukunnan Popular Memory Group määrittelee julkisen muistin hieman eri tavalla. Ryhmä kuvailee julkista muistia muistin sosiaaliseksi tuottamiseksi, jolla on kaksi tuottamisen tapaa: julkinen esittäminen ja jaettu yksityinen muisti. Julkisesta esittämisestä he puhuvat dominanttina muistina, joka on niin

kutsuttua virallista historiankirjoitusta. Tähän tuottamisen tapaan kuuluu keskeisesti eri valtiolliset toimijat, museot, arkistot sekä media ja ominaista on se, että se painotuu tiettyihin asioihin tai tapahtumiin, kun taas joitain aspekteja muokataan, minimoidaan tai jätetään kokonaan pois. He huomauttavat, että myös nämä dominantit representaatiot voivat yhtä lailla yksityisen muistin kanssa olla ideologisia ja stereotyyppisiä myyttejä. Yksityinen jaettu muisti taas ilmenee jokapäiväisissä keskusteluissa sekä yksilön käyttäytymismalleissa ja sitä tallennetaan esimerkiksi päiväkirjoihin, kirjeisiin ja valokuviin. Usein tällainen muisti hiljennetään, eikä sille anneta laajempaa julkista esittämismahdollisuutta. Julkisessa muistissa on myös vahva poliittinen aspekti ja se on lähes väistämättä epädemokraattista. (CCCS Popular Memory Group 1982.) Tämän tutkielman aineisto on siis jaettua yksityistä muistia, jonka sijoitan osaksi julkista muistia peilaamalla sitä laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin, eli dominanttiin muistiin.

3.2.2 Tutkimusetiikka ja aineistonhallinta

Alun perin lähdin tutkimaan Dr Martens -merkkisten kenkien roolia alakulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja sitä, mitä arvoja niihin yhdistettiin alakulttuurisessa kontekstissa 1960–1980-luvuilla Iso-Britanniassa. Ennen haastattelua ei ollut vielä täysin selvää, kuinka haastateltavani nimeää oman alakulttuurisen identiteettinsä, joten tarkkaa rajausta siihen, mitä alakulttuuria tutkielmani käsittelisi ei voinut tehdä. Haastattelupuheen kautta tutkielmani aihe rajautui skinhead-alakulttuuriin ja koska informanttini käsitteli kyseistä alakulttuuria monista eri näkökulmista, koin tarpeelliseksi laajentaa koko tutkielmani aihepiirin koskemaan skinhead-alakulttuurin tyyliä, identiteettikokemuksia ja skinhead-alakulttuuria osana nuoriso- ja populaarikulttuureja. Keskeistä on se, että kyse on yhden henkilön kokemuksista ja muistelusta liittyen skinhead-alakulttuuriin ja kyseinen alakulttuuri tarkoittaa hänelle tiettyjä identiteetin, tyylin, arvojen ja nuoruuden kokemuksia 1960–1980-lukujen Iso-Britannian kontekstista käsin. Olen siis kiinnostunut nimenomaan niistä merkityksistä, joita haastateltavani skinhead-alakulttuuriin liittää ja näitä merkityksiä peilaan analyysiosiossa teoriaan ja yhteiskunnallisten muutosten ja kehitysten konteksteihin. Käsittelen tutkielmassani myös alakulttuuriin yleisesti maailmalla yhdistettyä rasismia informanttini kokemuksen kautta ja tätä kokemusta teoriaan peilaten vain yllä mainitsemassani kontekstissa. Tämän tutkielman puitteissa en siis ota kantaa muiden maiden versioihin kyseisestä alakulttuurista, sillä niillä on aivan eri kontekstit, arvot ja merkitykset, eikä tutkielmani aineistoa voi yleistää koskemaan niitä.

Tutkielmassani noudatan hyvää tieteellistä käytäntöä, eli rehellisyyttä, avoimuutta, vastuullisuutta sekä yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta niin tutkimustyössä,

tulosten tallentamisessa ja esittämisessä kuin tulosten arvioinnissakin (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023). Haastateltavaa tiedotettiin haastatteluun osallistumisesta, aineiston käytöstä, tietosuojasta sekä lupakäytännöistä sähköpostilla ennen haastattelua. Lupalomakkeet ja tietosuojailmoitus käytiin yhdessä läpi ennen haastattelun alkua ja läpikäynnin jälkeen haastateltavani antoi vielä suullisen suostumuksen haastatteluun. Haastattelusta tehtiin ääni- ja videotallenteet, jotka kirjoitettiin jälkikäteen auki. Aineisto tallennettiin ja sitä säilytetään tutkielman teon ajan tietoturvallisesti Jyväskylän yliopiston ohjeiden mukaan. Tutkielman valmistuttua, kuitenkin viimeistään 12/2023 aineisto tuhoetaan lopullisesti. Aineistoa käsitellen pseudonyymisti, eli haastateltavan henkilötiedot on piilotettu tutkielmasta, eikä haastateltavaa voi tunnistaa ilman pääsyä alkuperäiseen aineistoon. Myös aineistonkeruu on hoidettu niin, että haastateltavasta ei ole kerätty yksityiskohtaisia ja tutkimuksen kannalta merkityksellisiä tietoja. (Aineistohallinnan käsikirja 2023.)

4 BIRMINGHAMIN KOULUKUNNAN NUORISOKULTTUURITEORIA JA KESKEISET KULTTUURIN KÄSITTEET

Tutkielmassani nojaan vahvasti Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteoriaan. Birminghamin koulukunnalla tarkoitetaan 1960-luvulla sosiologi, kirjallisuuden ja kulttuuritutkija Richard Hoggartin perustamaa Birminghamin yliopiston nykykulttuurin tutkimuksen laitosta (*engl.* Birmingham Centre for Contemporary Cultural Studies). Koulukunnan kannalta keskeisiä henkilöitä ovat muun muassa sosiologi ja kulttuurintutkija Stuart Hall, johon tässäkin tutkielmassa useasti viitataan eri yhteyksissä, sekä kulttuurintutkijat Tony Jefferson, Brian Roberts ja John Clarke. Koulukunta tutki muun muassa luokkayhteiskuntaan, etniseen taustaan ja nuorisoalakulttuureihin liittyviä kysymyksiä, sekä niihin liittyviä ilmiöitä.

Teoria valikoitui tutkielmani pohjalle siksi, koska se auttaa ymmärtämään niitä yhteiskunnallisia lähtökohtia ja muutoksia, joista nuorisokulttuuri ja sitä kautta myös nuorisoalakulttuurit ovat syntyneet. Tämä tausta edesauttaa aineistostani nousevien merkitysten tulkitsemista yhteiskunnallisen kontekstin kautta.

Hyödynnän erityisesti Stuart Hallin ja Tony Jeffersonin (1982) toimittamaa teosta ”Resistance through Rituals – Youth subcultures in post-war Britain”, joka avaa nuorisokulttuureja muun muassa luokkayhteiskunnan, sukupolvikokemusten, tyylin ja poliittisten aspektien kautta. Lisäksi teos sisältää etnografisen ja metodologisen osuuden, jossa kirjoittajat havainnollistavat teoriaansa paneutumalla muun muassa mod, skinhead ja teddy boy -alakulttuureihin sekä näiden alakulttuurien eri aspektihin. Teorian keskeisiä teemoja ovat myös median rooli ja vapaa-ajan merkitys alakulttuurisessa kontekstissa.

Teos on jaettu kahteen teoriaosuuteen, etnografiseen osioon ja metodologiseen osioon. Ensimmäisessä teoriaosuudessa ”Subcultures, Cultures and Class” John Clarke, Stuart Hall, Tony Jefferson ja Brian Roberts (1982, 9–73) pyrkivät selittämään

nuorisoalakulttuurit ilmiönä sekä niiden syntyminen toisen maailmansodan jälkeisessä Iso-Britanniassa. Clarcken ym. (1982, 9) mukaan niin kutsuttu nuoriso esiintyi ensimmäistä kertaa omana ryhmänään toisen maailmansodan jälkeen. Nuorison no-teeraaminen omana ryhmänään oli yksi tuon ajan suurimmista yhteiskunnallisista muutoksista, mutta myös muiden yhteiskunnallisten muutosten tuotos ja ilmentymä. Vaikka nuoriso nähtiin toisen maailmansodan jälkeisessä Iso-Britanniassa sosiaalisena ongelmana, on sillä keskeinen rooli tuon ajan ymmärtämisessä, tulkitsemisessa ja selittämisessä (mt.), sekä tämän tutkielman valossa myös skinhead-alakulttuuriin yhdistettyjen merkitysten tarkastelussa. Toisessa teoriaosuudessa paneudutaan muun muassa tyylin konseptiin, luokan ja sukupolven ulottuvuuksiin, nuorisokulttuurien politiikkaan, sekä naisiin alakulttuureissa. Sekä etnografinen että metodologinen osio antavat teoriaosuuksille kontekstia.

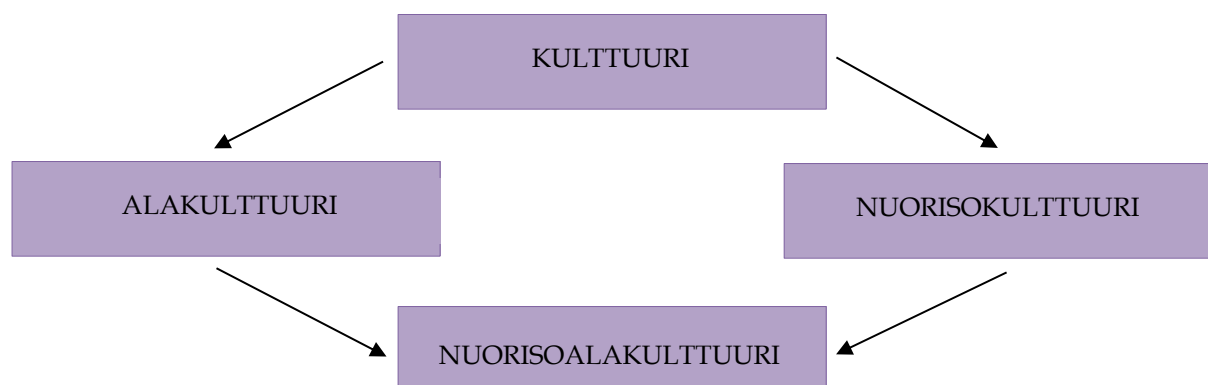
Jotta Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteorian hyödyntäminen tässä tutkielmassa on hedelmällistä, on määriteltävä keskeiset kulttuurin käsitteet. Teoriasta nousevia käsitteitä ovat muun muassa alakulttuuri, nuorisokulttuuri ja nuorisoalakulttuuri. Alakulttuurin, nuorisokulttuurin ja nuorisoalakulttuurin käsitteiden ymmärtäminen vaatii myös kulttuurin käsitteen määrittelyn, sekä näiden käsitteiden välisen hierarkian havainnollistamisen. Myös identiteetti ja arvot ovat analyysin kanalta keskeisiä käsitteitä ja paneudun niihin tarkemmin itse analyysiosiossa. Lähtökohdana aineiston analysoinnissa on nuorisoalakulttuurin käsite, sillä tutkielmani edustava anekdootti on pääasiassa nuoruuden alakulttuurikäsitteen muistelu.

Lähtökohdaksi kulttuurin käsitteen määrittelylle valikoitui sosiologi ja kulttuurintutkija Stuart Hallin määritelmä, sillä sen avulla teoriasta nousseiden muiden kulttuurin käsitteiden, kuten alakulttuurin ymmärtäminen on helpompaa. Hallin (1995, 85) mukaan kulttuuri on ne yhteisten merkitysten järjestelmät, joiden avulla samaan yhteisöön kuuluvat ihmiset yrittävät ymmärtävää maailmaa. Kulttuurin käsite sisältää Hallin mukaan myös merkityksiä tuottavat ja merkityksiä ohjaavat sosiaaliset käytännöt. Näillä yhteisillä merkityksillä on keskeinen rooli kuulumisen tunteen luomisessa. (Mt.) Hall kuitenkin muistuttaa, että globalisaation vuoksi vanha kulttuurikäsitteemme ei välttämättä ole enää todenmukainen, vaan meidän on pystyttävä muuttamaan sitä (mt., 88). Yhteenvedon voidaan siis todeta, että yksilö luo omaa olemassaoloaan tietyn verkoston sisällä ja tämä oma olemassaolo muokkautuu verkoston rakenteiden, historian ja kulttuurin mukaan.

Alakulttuurit ovat pienempiä, keskitettympiä ja eriytyneitä rakenteita jonkin suuremman, niin sanotun emokulttuurin (engl. *'parent culture'*) sisällä. Alakulttuurit jakavat kuitenkin aina jotain yhteistä emokulttuurin kanssa, sillä ovathan ne olleet ennen eriytymistä yhtä ja samaa kulttuuria. Jotta alakulttuuri voidaan nähdä erillisenä rakenteena emokulttuurista, on sillä oltava omat tavat, arvot, alueelliset tilat ja materiaalien esineiden käyttö. Tarkastelussa on otettava huomioon myös emokulttuurin

ja yleisen yhteiskunnassa vallitsevan kulttuurin suhde. Osalla alakulttuureista voi olla hyvinkin selkeät omat maailmansa, identiteettinsä ja rakenteensa, kun taas osa voivat olla hyvin löyhästi yhteen liittyneitä. (Clarke ym. 1982, 13–14.) Tämän tutkielman keskiössä oleva skinhead-alakulttuuri oli tutkielmani ajallisessa, eli 1960–1980-lukujen kontekstissa hyvin selkeä oma ryhmänsä, jolla oli omat tapansa, identiteettinsä, rakenteensa ja arvonsa.

Nuorisokulttuuri viittaa terminä nuoruuden kulttuurisiin aspekteihin ja niissä keskeistä on tietynlaisen tyydytyksen ja jännityksen etsintä (Clarke ym. 1982, 10–13). Nuorisoalakulttuureista taas voidaan puhua silloin, kun alakulttuureja määrittää myös ikä ja sukupolvi. On tärkeää huomata, että nuorisoalakulttuureja on suhteessa emokulttuuriin sekä pysyviä että hetkellisiä. Hetkellisille nuorisoalakulttuureille tyyppillistä on, että ne ilmaantuvat esimerkiksi tiettyinä historiallisena hetkenä, ne identifioidaan ja nimetään joko itse tai ulkopuolisten toimesta ja lopuksi ne katoavat tai väljähtävät niin, että menettävät selkeät emokulttuurista eroavat piirteensä. (Mt., 14.) Skinhead-alakulttuuri voidaan nähdä pysyvänä alakulttuurina, sillä yleisesti ottaen se on edelleen olemassa. Kyseinen alakulttuuri kuitenkin ilmenee nykyään eri tavoin kuin tutkielmani ajallisessa kontekstissa, joten muuttumattomana se ei ole säilynyt.

Kuva 1 Kulttuurikäsitteiden välinen hierarkia

Keskeistä eri kulttuurin käsitteissä on se huomio, että kaikki elävät usein samassa ajassa rinnakkain. Koska alakulttuurit tulevat samoista lähtökohdista kuin emokulttuurinsa, niiden asema ja luokkaa määrittelevät kokemukset suhteessa valtavirtaan ovat yhtenevät. Eri kulttuurihierarkian tasot kuitenkin tuottavat erilaisia kulttuurisia vastauksia ja ratkaisuja oman luokkansa ja asemansa kokemuksiin ongelmiin esimerkiksi pukeutumisen, vapaa-ajan harrastuksien ja elämäntapojen kautta. (Clarke ym. 1982, 15–16.) Nimenomaan näiden reaktioiden kautta eri alakulttuurit luovat sitä todellisuutta, jolla ne erottautuvat emokulttuureistaan, eli niistä kulttuurisista

konteksteista, joista alakulttuuri on rakentunut. Tutkielmani valossa on keskeistä nimetä skinhead-alakulttuurin emokulttuuriksi työväenluokan kulttuuri.

Koska tutkielmani keskiössä on työväenluokan alakulttuuri, koen tarpeelliseksi puhua luokka-asetelmasta hieman enemmän. Aluksi on selitettävä, mikä luokka yli-päättään on. E.P. Thompson (1984, 8) näkee luokan historiallisena ilmiönä, joka yhdistää nähtävästi erillään olevat tapahtumat. Luokka muodostuu, kun jotkut henkilöt tuntevat ja artikuloivat perittyjen tai jaettujen kokemustensa ja intressiensä pohjalta rakentuneen identiteettinsä suhteessa itseensä ja suhteessa heihin, keiden intressit eroavat tai jopa vastustavat heidän intressejään. Näin ollen luokan muodostuminen on aktiivinen prosessi ja suhteet muihin historiallisiin ilmiöihin ovat oleellinen, luokkaa ja sen kokemista määrittävä asia. Luokkatietoisuus on jotain, jonka kautta luokan kokemusta käsitellään ja se näkyy muun muassa arvoissa, perinteissä, ideoissa ja institutionaalisissa muodoissa. (Mt., 8–9.) Luokkatietoisuus ikään kuin siis tuottaa kokemusta luokasta. Vaikka Thompson (mt.) näkee luokan historiallisena ilmiönä, eikä niinkään yhteiskunnan rakenteena, määritelmässä on myös yhtenäisyyksiä tutkielmani teoreettiseen viitekehykseen esimerkiksi luokkatietoisuuden kautta. Luokkaa voidaan nähdä myös tapana kuvata henkilön tai ryhmän ekonominen, yhteiskunnallinen ja kulttuurinen status (Simonelli 2012).

Työväenluokka on siis yksi Iso-Britannian yhteiskuntaluokista. Työväenluokka voidaan määritellä suhteessa hegemoniseen valtuokkaan alemmaksi yhteiskunnalliseksi ja kulttuuriseksi muodostelmaksi (Clarke ym. 1982, 41). Työväenluokan muotoutuminen tapahtui vuosien 1780 ja 1832 välillä. Tuona aikana suurin osa englantilaisista työläisistä alkoi kokea yhteneviä intressejä toisiinsa sekä hallitsijoitaan ja työnantajiaan vastaan. Vuoteen 1832 mennessä työväenluokka oli yksi merkittävimmistä tekijöistä Iso-Britannian poliittisessa keskustelussa. (Thompson 1984, 11). Työväenluokan kulttuuria leimaa vahvasti 'me vastaan muut' asetelma ja moni sen instituutioista on dominantilta kulttuurilta pitkällä aikavälillä neuvotellun tilan tuotosta, eli työväenluokan kerrokset ovat voittaneet tilaa omille elintavoilleen ja totumuksilleen valtuokalta. (Clarke ym. 1982, 41–43.) Siinä missä työväenluokka on neuvotellut omaa tilaansa dominantilta kulttuurilta, työväenluokan alakulttuurit neuvottelevat omaa tilaansa työväenluokalta. Työväenluokkaan liittyy vahvasti mekaaninen ja suorittavan tason työ, jalkapallo sekä tietynlainen maskuliinisuuskäsitys ja näihin teemoihin palaan tuonnempana työväenluokan alakulttuurisessa kontekstissa.

Nuorisokulttuurin ja nuorisoalakulttuurien kehittymiseen vaikuttaneita yhteiskunnan rakenteellisia muutoksia oli useita. Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteorian mukaan näitä muutoksia olivat muun muassa työväenluokan keskiluokkaistuminen, joukkoviestinnän, massaviihteen ja -kulttuurin kehitys sekä toisen asteen koulutuksen muuttuminen maksuttomaksi (Clarke ym. 1982, 18–25). Clarke (1973) tarkentaa erillisessä tekstissään muutoksiksi työväenluokan asuinalueiden

muutokset, työväenluokan ammattikentän rakenteiden polarisoitumisen sekä vapaa-ajan ja kulutustottumusten muutokset.

Vaikka aineistoni ei keskittynyt suoraan työväenluokan keskiluokkaistumiseen, on se tärkeä taustatekijä alakulttuurien muotoutumiselle ja sen määrittely auttaa minua tulkitsemaan aineistosta esiin nousevia ristiriitoja. Työväenluokan keskiluokkaistumisen (engl. *'embourgeoisement'*) voidaan katsoa olevan kulutustottumusten muutosten ja yhteiskunnassa vallinneen poliittisen ilmapiirin seurausta. Sodan aikana kaikkea oli pulaa, joten yhteiskunnan elpymisen seurauksena myös kulutustottumukset muuttuivat. Nämä muutokset synnyttivät niin sanotun teinikuluttajan (engl. *'teenage consumer'*), joka oli suurin hyötyjä markkinateollisuuden ja kulutuksen kehittyneestä vaikutusvallasta. Tähän kulutustottumusten muutokseen ja markkinateollisuuden vaikutusvaltaan Clarke ym. (1982, 18–25.), viittaa termillä *'affluence'*. Käytännössä elinolosuhteet siis paranivat, mutta luokka-asetat eivät muuttuneet. Poliittisesti yhteiskunnassa vallitsi ajatus yhteisen hyvän nimissä toimimisesta, jonka seurauksena molemmat valtapuolueet (eli konservatiivit ja liberaalit) olivat yleisesti hyväksytyjä. Työväenluokassa tämä näkyi muun muassa tietynlaisena odottavana asenteena. Tästä ilmiöstä teoriassa käytetään termiä *'concensus'*. Keskiluokkaistuminen tuotti siis uusia yhteiskunnallisia ihmistyypppejä, järjestyksiä ja arvoja, kuten uudenlaisen työläisen, joka oli turvallisuudentunteesta nauttiva ja perheorientoitunut (engl. *'affluent worker'*), sekä teinin (engl. *'teenager'*), joka oli sitoutunut luokkarajat ylittävään nuorisokulttuuriin, eli tyyliin, musiikkiin, vapaa-aikaan ja kuluttamiseen. (Mt.)

5 ANALYYSI: SKINHEAD-ALAKULTTUURIN MERKITYKSET JA IDENTITEETTI SUHTEESSA YHTEISKUNNALLISEEN KEHITYKSEEN

Aineistosta nousseita keskeisiä teemoja olivat alakulttuurit ja alakulttuurinen identiteetti, Dr Martensit ja muu pukeutuminen, ympäristön suhtautuminen alakulttuuriseen identiteettiin, median rooli ja nykyhetken alakulttuurinen identiteetti. Analyysiosiossa hyödynnän näitä teemoja niiden merkitysten etsinnässä, joilla skinhead-identiteettiä rakennettiin. Sekä merkitykset, että identiteetinrakennuksen liitän yhteiskunnalliseen kontekstiin Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteorian kautta. Näin ollen skinhead-alakulttuurista tavoitetaan sekä yksilötaso, että yhteiskunnallinen, laajempi käsitys. Vaikka teemat nousevatkin aineistosta, jäsenän analyysini vahvasti tutkielmani teoreettiseen viitekehykseen nojaten. Voidakseni vastata tutkimuskysymyksiini mahdollisimman tasapainoisesti, tulkitseen analyysissäni aineistoa teorian kautta, mutta myös teoriaa aineiston kautta. Keskiössä on siis näiden kahden välinen vuoropuhelu.

Teoreettisesti analyysin lähtökohtana on nuorisoalakulttuurin käsite, mutta käytän sen rinnalla myös alakulttuurin käsitettä. Näin siksi, koska haastateltavani viittasi skinheadeihin käyttäen alakulttuurin käsitettä, vaikka muistelikin pääasiassa nuoruuteen rajautuvia kokemuksiaan. Myös teoriassa alakulttuurin käsitettä käytetään välillä nuorisoalakulttuurin käsitteen sijasta.

5.1 Nuoruus ja yhteiskunta: mitkä rakenteelliset muutokset edesauttoivat alakulttuurien syntymistä?

Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteoria erottelee toisistaan työväenluokan ja keskiluokan nuorisoalakulttuurit. Tämän tutkielman kannalta keskeinen

skinhead-alakulttuuri kuuluu teorian mukaan työväenluokan nuorisoalakulttuureihin (Clarke ym. 1982) ja tämä identifikaatio nousi kantavaksi taustatekijäksi myös haastattelussa. Asumisen ja identiteetin teemojen lisäksi luokkataustasta puhuttiin esimerkiksi Dr Martensien hankkimisen ja kyseisiin kenkiin liittyvien arvojen, sekä muun pukeutumisen yhteydessä. Muita työväenluokan alakulttuureja ovat muun muassa mod, teddy boy ja punk -alakulttuurit (mt., 14).

Skinhead-alakulttuurin keskeinen asema tässä tutkielmassa johtuu siitä, että haastateltavani nimesi itse oman alakulttuurisen identiteettinsä kyseistä termiä käyttäen. Koska skinhead luetaan teorian mukaan työväenluokan alakulttuuriksi, on luotava perusymmärrys niistä muutoksista, joita työväenluokka koki toisen maailmansodan jälkeen ja joiden voidaan argumentoida edesauttaneen työväenluokan nuorisoalakulttuurien syntymistä. Tässä luvussa käyn läpi kolme muutosten kannalta keskeistä teemaa: naapurusto ja asuminen, ammatilliset rakenteet sekä koulutus.

Ensimmäiseksi ottaudun asumisen ja naapuruston muutoksiin. Haastateltavani kertoi lapsuutensa ja nuoruutensa asumisesta näin:

“I lived in a town just in the outskirts of London, about 30 miles from central London. They’re called London overspill towns, so it’s a big working-class area outside of London.”

Teorian mukaan työväenluokan naapurustojen väestörakenteet alkoivat muuttua, kun perinteisille työväenluokanalueille muutti värillistä maahanmuuttajaväestöä halvan asumisen perässä, sekä nuoria keskiluokan perheitä tietynlaisen karaktäärin omaavien asuntojen takia (Clarke 1973, 4). Perheitä sijoitettiin myös uusille alueille, jossa uudet asunnot oli rakennettu vastaamaan vain ydinperheiden tarpeita, joten perhesuhteet eivät voineet enää tukeutua samassa naapurustossa asuneisiin sukulaisiin. Nämä muutokset rikkoivat aiemmin näillä alueilla vallinnutta sosiaalista ja kulttuurista yhtenäisyyttä. Asuinalueilla tapahtui myös fyysisiä muutoksia, kun paikallisia yhteisöllisiä tiloja, kuten pubeja, kulmakauppoja ja katuja muokattiin, siirrettiin muualle tai jopa poistettiin kokonaan. Yhteisöllisten tilojen fyysiset muutokset taas vaikuttivat osaltaan vapaa-ajanviettoon, jos esimerkiksi naapuruston elokuvateatteri lopetettiin ja uusi isompi avattiin kaupungin keskustaan. (Mt., 4–6). Kun haastateltavani kertomaa lapsuuden ja nuoruuden asumisesta peilataan teoreettiseen viitekehykseen, voidaan näiden asumisen rakenteellisten muutosten argumentoida olevan yksi taustatekijä sille, että haastateltavan alakulttuurinen identiteetti on alun perin lähtenyt kehittymään.

Toinen keskeinen muutos liittyy ammatillisiin rakenteisiin. Vaikka koko Iso-Britannia koki toisen maailmansodan jälkeen merkittäviä muutoksia, näkyivät ne selkeimmin työväenluokassa ammatillisten rakenteiden muuttumisen myötä. Teknologian kehittyminen ja massatuotannon yleistymisen polarisoivat työn rakennetta niin, että uuteen teknologiaan sidotun, enemmän ammattitaitoa vaativien

parempipalkkaisten töiden ja huonommin palkatun, vähemmän kykyjä vaativien perinteisempien tehtävien välille alkoi muodostua kuilu. Työväenluokalle keskeisten pienten erikoistuneiden käsityöammattien tarve romahti, joka oli kova kolaus etenkin heille, jotka aiemmin täyttivät ammattitaitoa vaatineiden töiden kriteerit. (Clarke 1973, 1-2.)

Työelämän muutokset heijastuivat eittämättä myös työväenluokan perheiden lapsiin, joka taas loi otollisen pohjan alakulttuurisen identiteetin muotoutumiselle. Kun aiemmin oli selkeä tie koulusta töihin, perinteisten työllistymiskeinojen murtumisen ja uusien vaihtoehtojen puutteen vuoksi nuoret putosivat koulun jälkeen ikään kuin tyhjän päälle. Moni päätyi vähemmän ammattitaitoa vaativiin ja matalapalkkaisuun 'dead-end' -työtehtäviin, osa jäi kokonaan työttömäksi. (Clarke 1973, 3-5.) Haastateltavani kertoma tuki osittain tätä väitettä, sillä hän totesi ison osan skinheadeista (jotka siis olivat työväenluokan nuorisoa) työskennelleen esimerkiksi rakennustyömailla. Teoriasta kuitenkin nousee se oletamus, että työnkuva pysyi samana koko työuran ajan, eikä nuoret aktiivisesti hakeutuneet muihin kuin perinteisiin työväenluokan ammatteihin. Vaikka myös esimerkiksi Willis (1977, 99-100) näkee, että työväenluokan nuoret sitoutuvat koulun päättyessä vain yleiseksi työvoimaksi tietyn ammatin sijaan, haastateltavani kokemus osoittaa tässä olleen myös poikkeuksia. Hän kertoi esimerkiksi omasta työurastaan niin, että vaikka hänkin teki nuoruudessaan skinheadeille tyypillisiä töitä, myöhemmin elämässään hän on vaihtanut näistä töistä pois kulttuurialalle. Näin ollen hän on aktiivisesti itse hakeutunut jokseenkin ennalta määrätyn polun ohi.

Pidemmälle kouluttautuminen tyssäsi usein siihen, kun jo peruskoulussa opittiin oma status ja yhteiskunnallinen paikka työväenluokassa, joka vahvisti nuorten negatiivista minäkuva ja yhteiskunnan jakautumista 'meihin' ja 'heihin'. (Clarke 1973, 3-5.) Oma paikka yhteiskunnassa ja työväenluokassa myös hyväksyttiin. Vaikka työväenluokan nuoret olivatkin tietoisia omasta asemastaan ja siitä, että koulut olivat keskiluokan lapsille suunnattuja ideologisia laitoksia, heidän toimintansa tätä asetelmaa vastaan jäi hyvin pinnalliseksi ja näin ollen he lopulta päätyivät ikään kuin automaattisesti työväenluokan työtehtäviin, sillä he pitivät niitä korkeammassa arvossa, kuin keskiluokan enemmän koulutusta vaativia työpaikkoja (Willis 1977).

Skinhead-alakulttuurin yksi keskeinen piirre on nimenomaan ajatus yhteiskunnan kahtiajaosta ja tämä arvo kumpuaa suoraan sen emokulttuurista työväenluokasta. Kahtiajako näkyy esimerkiksi auktoriteetin vastustamisena, joka opitaan nuorena ja vaikka se alkaa konkreettisesti näkyä kouluympäristössä, on arvo usein opittu jo vanhemmilta (Willis 1977). Huomattavaa on kuitenkin se, että auktoriteetin vastustaminen ei jää pelkästään kouluympäristöön, vaan jatkuu usein koulun lopettamisen jälkeenkin niin työelämässä, kuin työn ulkopuolellakin. Ajatus yhteiskunnan kahtiajaosta nousi haastattelussakin esiin monessa kohtaa, joskin pääasiassa lähinnä

määrittävänä taustatekijänä ja asenteena, kuin suoraan puhuttuna. Haastattelun punaisena lankana voidaan nostaa esiin haastateltavani käsitys skinheadien halusta kapinoida kaikkea vastaan ja siitä, että alakulttuuriin kuulumattomat leimaavat heidät omasta dominantista kulttuuristaan ulkopuolisiksi samalla, kuin skinheadit hakivat kuulumisen tunnetta omasta alakulttuurisesta ryhmästään. Nämä havainnot korostavat kuvaa siitä, että 'me vastaan he' -asetelma on keskeinen osa työväenluokan ja etenkin skinheadien identiteettiä, jota voidaan pitää yhtenä syynä sille, miksi kyseistä asetelmaa vastaan ei aktiivisesti toimita. Tämä kuulumisen ja erottautumisen ulottuvuus voidaan nähdä skinheadien kohdalla myös monen muun teeman kautta ja käsittelemä sitä myös muissa yhteyksissä tässä analyysiosiossa.

Toisen asteen koulutus muuttui maksuttomaksi ja oppivelvollisuusikä nousi 15-vuoteen Iso-Britanniassa vuonna 1944 (UK Parliament 2022). Oppivelvollisuusikää nostettiin uudelleen vuonna 1972 niin, että koulun sai päättää vasta 16-vuotiaana (Raising of the School Leaving Age Order 444/1972). Näiden muutosten seurauksena iso osa nuorista vietti merkittävän osan nuoruudestaan muiden nuorten joukossa, joka loi alustan nuorten oman kulttuurin kehittymiselle (Clarke ym. 1982, 20). Vaikka '*education act*' vahvisti ideologista kuvaa siitä, että jokaisen tulisi saada ansaitsemansa koulutus, todellisuus oli nuorten näkökulmasta eri. Vanhemmat kuitenkin uskoivat tähän ideologiaan ja alkoivat heijastaa odotuksia lapsilleen, etenkin pojille. (Clarke 1973, 3–5.) Täyttämättä jääneitä odotuksia seuranneet epäonnistumisen kokemukset olivat keskeisiä taustakokemuksia nuorisoalokulttuurien kehittymiselle, sillä nuorisoalokulttuureilla pyrittiin ratkaisemaan näitä oman yhteiskuntaluokan haasteita ja luomaan ikään kuin oma, vaihtoehtoinen todellisuus. Luokka-asetella ja yhteiskunnan rakenteilla on siis hyvin keskeinen rooli siinä, miten nuoret jäsentävät suhdettaan työhön, koulutukseen, elämän mahdollisuuksiin ja auktoriteettiin (Clarke ym. 1982, 49).

5.2 Identiteetti

Nyt kun perusymmärrys työväenluokan kannalta keskeisistä yhteiskunnan rakenteellisista muutoksista on saavutettu, on aika käsitellä identiteettiä yleisesti. Identiteetti on käsitteenä moniulotteinen ja eri tieteenalat määrittelevät sen eri tavoin. Psykologisesti identiteetti sisältää käsitykset itsestä ja itsetunnosta, persoonasta ja luonteenpiirteistä, sekä arvo-, asenne- ja uskomusrakenteista. Sosiologisesti identiteetti sisältää itsekäsityksen lisäksi käsityksen eri rooleista sekä ryhmistä, joihin yksilö kuuluu. (Thompson & McHugh 2002, 220.) Tässä tutkielmassa nojaan Stuart Hallin (1992, 277) postmodernin identiteettikäsityksen määritelmään. Hallin määritelmän mukaan

identiteetti määrittyy ja muokkautuu suhteessa niihin kulttuurisiin merkityksiin, joiden ympäröimänä henkilö on. Näin identiteetti ei siis ole pysyvä tai kiinteä asia, eikä se voi koskaan olla täysin valmis ja johdonmukainen. (Mt.)

Haastateltavani kertoi oman kiinnostuksensa alakulttuureihin heränneen hänen äitinsä kautta, joka kuului mod-alakulttuuriin 1950-luvulta lähtien. Äidin tarinat Lontoon jazzclubeista 1950–1960-luvuilta herättivät haastateltavassani ajatuksen siitä, kuinka olisi mahtavaa olla osa jotain nuorisoalakulttuuria. Hän kertoi tästä oivalluksesta näin:

“ I was brought up with stories of my mum being a mod down in the 60’s and 50’s jazz clubs in London, I would just love this whole thing of being a part of a youth subculture.”

Oman alakulttuurisen identiteettinsä muovautumisesta hän kuitenkin jatkoi aiempaan, että “but you had to be what was new”. Tuon ajan (eli tämän tutkielman puitteissa 1960–1980-lukujen) Englannissa uusia nuorisoalakulttuureja putkahteli haastateltavani mukaan noin kuuden kuukauden välein ja niiden ollessa todella merkittävä asia, jokaisen nuoren oli ikään kuin pakko “liittyä johonkin heimoon”, eli nuorisoalakulttuuriin. Teoria muistuttaa kuitenkin siitä, että suurin osa työväenluokan nuorista ei kuulunut mihinkään nuorisoalakulttuuriin, vaan esimerkiksi skinheadit jakautuivat myös muista luokkansa nuorista selkeästi erottuvana ryhmänä. (Clarke ym. 1982, 14–16). Vaikka haastateltavani totesi, että alakulttuurisen identiteetin ajan tasalla pitäminen oli keskeistä ja näin ollen voisi luulla, että hänenkin identiteettinsä olisi liikkunut skinheadista myös muihin alakulttuureihin, hänen oma alakulttuurinen identiteettinsä on kuitenkin pysynyt melko samanlaisena tähän päivään asti, joskin hieman varioiden ja eri tavalla ilmentyen. Hänet myös tunnetaan omassa kaveripiirissään edelleen skinheadina. Tästä kokemuksesta hän kertoi näin:

“I’ve always been referred to as the skinhead by a lot of my friends and people always know me ‘cause I was so well known for that. – Most people in the street wouldn’t go like there’s a skinhead walking down the street, because you can adapt your clothing so it’s not so extreme.”

Hallin (1992, 220) postmodernia identiteettikäsitystä sekä tutkielmani teoreettista viitekehystä mukaillen voidaan todeta, että haastateltavani alakulttuurisen identiteetin kehittymiseen keskeisesti vaikuttaneita verkostoja olivat työväenluokka, oma perhe, sekä koulussa vietetty aika omanikäisten nuorten kesken. Nämä voidaan liittää myös suurempaan, koko Iso-Britannian luokkayhteiskunnan käsittävään kontekstiin, sillä nämä rajatummatt verkostot eivät ole muusta yhteiskunnasta erillisiä, vaan toimivat sen verkostojen kanssa limittäin. Nämä verkostot ovat siis luoneet otollisen pohjan, josta alakulttuurinen identiteetti on pystynyt kehittymään ja osaltaan myös jatkumaan nuoruuden ohi.

Haastateltavani skinhead-identiteetti oli konkreettisesti lähtenyt muovautumaan punkista. Hän kuvaili punkin olevan monen eri alakulttuurin tiivistymä, joka pyyhki monet muut rockin haarat, kuten glam-, pub- ja progressiivisen rockin tieltään. Alun perin punk oli kuitenkin liian "New Yorkin taidekoulukamaa", johon haastateltavani ei kokenut voivansa identifioitua muun muassa 'me vastaan muut' asetelmaa vahvistaneen matalamman koulutustason vuoksi, mutta kaikki muuttui the Sex Pistolsin julkaistua *Anarchy in the UK*-singlensä vuonna 1976. Haastateltavani koki tämän singlen osuneen syvälle työväenluokan ytimeen, sillä se tarjosi työväenluokan nuorille jotain, johon identifioitua. Punk ja nimenomaan the Sex Pistols oli antanut haastateltavalleni siis jonkinlaisen ahaa-elämyksen, josta skinhead-identiteetti lopulta kehittyi. Tästä kokemuksesta hän kertoi näin:

" It was like the boys are back you know. When the Sex Pistols did *Never Mind the Bollocks* and *Anarchy in the UK* and stuff, it was just major, like wow we're part of a revolution."

Kun kysyin haastateltavani hänen nuoruuden identiteettikokemuksestaan hän vastasi:

" I was a skinhead really. Punk was the music and the era, but I was a skinhead."

Skinhead-alakulttuurin synty voidaan paikantaa Lontoon East Endiin 1960-luvun loppuun (Clarke 1973, 1). Lontoon East End on malliesimerkki niistä muutoksista, joita monet työväenluokan alueet kokivat toisen maailmansodan jälkeen (mt.). Skinheadien juuret voidaan paikantaa mod-alakulttuuriin. Modit olivat 1960-luvulla kehittynyt, aluksi eksklusiivinen ja lähes salainen maanalainen työväenluokan liike. He pukeutuivat huolitellusti ja valtavirtamuodista poikkeavalla tavalla. Lopulta modit jakautuivat kahteen eri ryhmään: trendikkäät, taideyliopiston modit pukeutuivat räisyyvämmiin, kun taas kovat modit torjuivat toisten modien tyylin ja ottivat käyttöönsä vaatteet, jotka yhdistettiin perinteisesti työväenluokkaan ja alkoivat ajella päänsä. Skinheadit ovat siis kehittyneet kovista modeista, mutta he ottivat vaikutteita myös jamaikalaisilta ja länsi-intialaisilta nuorilta. Näiden nuorten tyyliin kuului keskeisesti mustat pitkät takit, vajaalahkeiset housut sekä mustista kengistä pilkottavat valkeat sukat, aurinkolasit ja pork-pie-hatut. Heidän tuntemattomia halveksiva asenteensa ja tyyliinsä tekivät heistä kunnioitettuja ja ihailtuja skinheadeiksi kehittyvän joukon silmissä. (Knight 1982, 8–10.)

Skinheadien pukeutumiseen kuului keskeisesti maiharit, henkselit, Leviksen farkut, Ben Shermanin paidat sekä ajeltu pää. Koska skinheadit olivat hippievastainen liike, oli luonnollista, että he omaksuivat lyhyet hiukset. Koska yhteiskunta yhdisti ajellun pään vankeihin ja armeijaan, skinheadit käyttivät ajeltua tukkaa tietynlaisen kovuuden leiman hakemiseen. Skinheadien tyyli levisi nopeasti jalkapallo-otteluiden

kautta ja se oli kehittynyt tunnistettavaksi jo ennen, kuin media ehti tarttua siihen. (Knight 1982, 10–13.)

Jalkapallo oli keskeinen osa ensimmäisen aallon skinheadien kulttuuria. Se oli viikon kohokohta, sillä se tarjosi vauhtia ja vaarallisia tilanteita. Ottelut olivat tilaisuus tuoda lojaaliutta omaa jalkapallojoukkuetta kohtaan esille, sekä todistaa oma kovuus kavereille. Tappelut, juopottelu ja mahdollisuus juoksennella ympäriinsä tarjosivat työväenluokan nuorille tietynlaista vallantunnetta ja innostusta, joka heiltä yleensä oli kielletty. (Knight 1982, 16–17.)

Skinheadit olivat myös hyvin territoriaalisia ja jokaisella jengillä oli oma alue, jota puolustettiin ulkopuolisilta ja johon identifioitiin (Knight 1982; Clarke 1982a). Näin ollen eri alueiden skinheadit erottautuivat alakulttuurin sisällä omina ryhmiinä ja puhuttiinkin usein esimerkiksi Wickfordin skinheadeista, Bedfordin skinheadeista ja muista, alueiden mukaan nimetyistä skinheadryhmistä. Suhtautuminen esimerkiksi ulkomaalaisiin vaihteli. Länsi-Intian mustat hyväksyttiin, olihan heidän kulttuureillaan yhteisiä piirteitä. Osasta Länsi-Intian mustista nuorista tuli jopa itse skinheadeja ja perustivat myös muutamia omia ryhmiään. Mutta esimerkiksi pakistanalaisia ei katsottu hyvällä, sillä he eivät sulautuneet työväenluokkaan ja heidän elintapoihinsa. Tämä johti väkivaltaan, johon media tarttui ja koska osa skinheadeista ei halunnut saada väkivaltaista ja rassistista leimaa, he lähtivät alakulttuurista ja heidän tilalleen alkoi tulla väkivaltaisempia skinheadeja. Vuoteen 1976 mennessä skinheadien ensimmäinen aalto oli kuihtunut, eikä alkuperäisiä piirteitä, niin tyyllillisiä kuin muitakaan, ollut enää juurikaan havaittavissa. (Knight 1982, 18–23.)

Punkin läpimurto vuonna 1976 herätti skinheadien toisen aallon. Punkkarit tarvitsivat taustatukea tappeluissa ted-alakulttuuria vastaan ja koska alkuperäiset skinheadit olivat usein tedien puolella, uudet skinheadit päätyivät punkkareiden piiriin. Nämä uudet skinheadit ottivat alkuperäisten skinheadien alakulttuurista kaikkein äärimmäisimmät piirteet ja korostivat niitä entisestään. Lyhyet hiukset muuttuivat kaljuksi tai värjäytyiksi ja hakaristi tuli mukaan kuvastoon. Heidän äärimmäinen väkivaltaisuutensa ei jäänyt medialta huomaamatta ja vaikutti osittain myös punkkareiden negatiiviseen leimaan. Tedejä tukeneet skinheadit taas uudelleen synnyttivät alakulttuurinsa siinä muodossa, kuin se alun perin oli ollutkin. He suhtautuivat hyvin negatiivisesti uuden aallon skinheadeihin ja näkivät punkkarit keskiluokan hippien jatkeena. Yksi keskeinen ero ensimmäisen ja toisen aallon skinheadien välillä oli se, että siinä missä alkuperäiset skinheadit olivat kaikkia puolueita vastaan, toisen aallon skinheadeilla oli vahvemmin puoluepolitiikkaan leimautuva ulottuvuus. (Knight 1982, 23–25.)

Skinhead-alakulttuuri rakentuu yhteisöllisyyden ajatuksen ympärille (Clarke 1982a, 99) ja myös haastateltavani kokemuksesta pystyi näkemään kollektiivisen alakulttuuri- ja identiteettikokemuksen tärkeys. Clarke (mt.) argumentoi, että skinheadit

edustavat yritystä uudelleen luoda perinteinen työväenluokan yhteisö oman ryhmänsä kautta, sillä he kokivat yhteiskunnan muutosten rappeuttaneet tämän perinteisen mallin. Tarve yhteisöllisyydelle nousi väliinpuotoamisen kokemuksesta, jota ”me vastaan muut” -ajattelu korosti. Tämä kokemus on yksi syy skinheadien väkivaltaisuuteen, koska koettiin, että omaa yhteisöä tulee puolustaa ulkopuolisilta. Skinheadit eivät kuitenkaan elvyttäneet omaa työväenluokan yhteisöään oikeasti, vaan loivat uutta yhteisöä sen mielikuvan pohjalta, joka heillä oli työväenluokasta ennen toisen maailmansodan aiheuttamaa romahdusta. He myös perivät tiettyjä käsitteitä työväenluokan emokulttuuriltaan, kuten maskuliinisuuskäsityksen, solidaarisuuskäsityksen ja suhtautumisen ulkopuolisiin. (Mt., 100–101.)

Koska haastateltavani mainitsi oman skinhead-identiteettinsä lähteneen osittain kehittymään punkin läpimurrosta, on pakko sivuta myös tätä alakulttuuria. Punk on melko vaikeasti määriteltävissä, koska sitä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Alakulttuurina siihen liittyy keskeisesti musiikki, tietynlainen aatemaailma ja pukeutuminen (Sabin 1999, 1–13). Käänteentekevä vuosi oli 1976, kun punk alkoi nousta Iso-Britannian musiikkimediaan (Hebdige 1981, 25) sellaisten nimien kautta kuin The Sex Pistols, The Clash ja Buzzcocks. Iso-Britannian punkliikkeessä yhdistyivät monet eri nuorisoalakulttuurit: se lainaa piirteitä niin glam rockista, Amerikkalaisesta protopunkista, mod-alakulttuurista inspiroituneesta Lontoon pubirockista, reggaesta, Southendin r&b:stä sekä Northern Soul -alakulttuurista. Nuo toisiinsa sopimattomat nuorisoalakulttuurit yhdistyvät ja vääristyvät punkissa sekä musiikillisesti että tyyllillisesti. Punk on siis ikään kuin toisen maailmansodan jälkimainingeissa syntyneiden nuorisoalakulttuurien tiivistymä. (Mt., 26.)

Punk voidaan määritellä alakulttuuriksi, joka on osaksi nuorison kapinointia ja osaksi taiteellista kannanottoa (Sabin 1999, 1–13). Siitä, mitä autenttinen punk on, on kuitenkin monia näkemyksiä, mutta yksi määritelmä näkee punkin tyyliteltynä kapinallisuutena ja vastarintana tavanomaisuutta, sekä dominantin kulttuurin ja yhteiskunnan normeja, ideaaleja ja arvoja vastaan pukeutumisen, ulkonäön ja käytöksen kautta (Hannerz 2015, 3–4). Määriteltiinpä punk miten ja kenen toimesta tahansa, kapinallisuus on hyvin keskeinen osa tätä alakulttuuria. Kapinoinnin rooli selittää osaltaan myös sitä, miksi punk vetosi myös työväenluokan nuoriin ja miksi haastateltavani löysi punkista tarttumapintaa oman identiteettinsä rakentamiseen.

Haastattelusta voidaan tulkita, että vaikka yhteiskunta suhtautuikin skinheadeihin negatiivisesti (Clarke ym. 1982, 71–72), se ei haitannut itse skinheadeja, vaan tästä negatiivisesta leimasta huolimatta omaa tyyliä ja identiteettiä rakennettiin kyseisen nuorisoalakulttuurin ympärille. Esimerkiksi Dr Martenseilla ja muulla pukeutumisella haettiin tarkoituksellisesti skinhead-leimaa ja näillä elementeillä rakennettiin identiteettiä riippumatta skinheadeihin yhdistetyistä negatiivisista piirteistä. Tämä tulee esille analyysini seuraavissa luvuissa.

Yleisesti ottaen yhteiskunta näki nuorisokulttuurit lähinnä sosiaalisena ongelmana. Koska nuoriso oli metafora muutokselle, sen nähtiin kuluttavan perinteisiä instituutioita ja etenkin työväenluokan nuoriso aiheutti yhteiskunnassa moraalipaniikkeja. Itse nuoriso ei kuitenkaan ollut aina syypää niihin tapahtumiin, joiden kautta moraalipaniikki kasvoi. (Mt.) Myös yhteiskunnan keskeiset konstruktiot, kuten poliisi ja koululaitos olivat työväenluokan nuorisoa vastaan. Kuitenkin esimerkiksi vanhemmat suhtautuivat myönteisesti skinheadeihin, kun äitien mielestä lyhyt tukka oli helppompi ylläpitää ja isien mielestä se oli siisti ja työmiehenäinen. Vanhemmat myös toimivat nuorten suojamuurina koulua ja poliisia vastaan. (Knight 1982, 21.)

Skinheadeja tarkasteltaessa yhteiskunnallisessa viitekehysessä koen tarpeelliseksi tarttua myös naisten rooliin. Haastateltavani totesi, että etenkin alakulttuurin kehittymisen alkuvuosina skinheadeissa oli myös naisia, jotka ilmaisivat alakulttuurista identiteettiään samalla tavalla kuin alakulttuurin pojat ja olivat sitä kautta aidosti osa ryhmää. Kuitenkin alakulttuurin vakiinnuttua alkoi yleistyä ilmiö, jossa naiset liittyivät alakulttuuriin usein poikaystävänsä kautta ja kun heille tuli ero, alakulttuuriin identifioituminenkin lakkasi.

“There were always skinhead girls when we were young, the boys far outnumbered them because it was a big thing for a girl to get her head shaved and wear boots and everything. In the early days they were a whole part of it, but over the years, it sounds a bit derogatory, but a lot of the girls come because they’re a girlfriend of a skinhead – and they’d break up and it’s like where does she go then? Does she go with another skinhead guy in the gang, which was really not accepted, or does she have to go out. So, they won’t last very long. There are some that are there ‘cause they want to be, but majority are short term. They’re coming when maybe again they’re in college and it’s a bit of a rebellious era and they can get away with it and then when they go and get a job, they don’t do it anymore.”

Yleisesti naisten roolista puhuttaessa alakulttuureissa, Angela McRobbie ja Jenny Garber (1982, 209–222) esittävät, että tyttöjen ja nuorten naisten marginaalisuuden korostaminen alakulttuureissa ei ole parhain keino ymmärtää heidän asemaansa, sillä ryhmät eivät ole heille yleisin paikka, jossa alakulttuureihin liitettyjä rituaaleja, vastausten luontia luokkasidonnaisiin ongelmiin ja neuvoteltua olemassaoloa tapahtuu. He argumentoivat, että koska tyttöjen ja naisten elämä pyöri pitkälti kodin ja perheen ympärillä, heidän keinonsa luoda vaihtoehtoista olemassaoloa keskittyivät myös kotiin. Ja siinä missä pojille tuputettiin ajatusta hauskanpidosta ennen aloilleen asettumista, tytöille muistuteltiin, että hauskaa saa pitää vain ilman että joutuu ongelmiin. Näin ollen esimerkiksi yhteiskunnan moraalinen viitekehys toimi enemmän tyttöjä kuin poikia vastaan. Nuoret naiset siis omaksuivat niitä nuorisokulttuurin osia, jotka olivat toteutettavissa kotoa käsin, kuten meikkaaminen, tanssiminen, lehtien lukeminen ja levyjen kuuntelu ja neuvottelivat omaa alakulttuurista identiteettiään tästä kontekstista käsin. Siinä missä pojat tarvitsivat ympärilleen ryhmän, jossa toteuttaa omaa maskuliinisuuttaan, tytöt pystyivät toteuttamaan aktiviteettejaan siis yksin kotoa

käsin. Näin ollen tyttöjen ryhmänmuodostus ei ollut niin yleistä kuin poikien ja jos sitä tapahtui, siinä ei ollut niinkään kyse kollektiivisesta identiteetin esittämisestä, vaan muiden sulkemisesta oman ryhmän ulkopuolelle. (Mt.)

Teoriassa ja haastateltavani kertomassa on kuitenkin ristiriita, sillä teorian mukaan skinhead-tytöt muodostivat omia ryhmiään alakulttuurin sisällä sekä käyttäytyivät ja pukeutuivat samalla tavalla kuin skinhead-pojat. (McRobbie & Garber 1982, 209–222). Vaikka haastateltavani kertoi naisten kuuluneen vahvemmin alakulttuuriin sen varhaisvuosina, herää kysymys, mistä muutokset naisten roolissa skinhead alakulttuurissa johtuivat. Voisiko syy olla esimerkiksi skinhead-alakulttuurin kouluun ja vapaa-ajalle kodin ulkopuolelle sijoittuvassa kontekstissa tai skinheadien maskuliinisuuskuvassa? Esimerkiksi mod-alakulttuurissa naisten oli helpompi ylläpitää alakulttuurista identiteettiä omassa kontekstissaan, eli koulussa, kotona ja töissä ilman, että se herätti vastustusta tai kauhistelua ulkopuolisilta, mikä taas oli täysin päinvastaista väkivaltaisiksi häiriköiksi leimatuilla skinheadeilla (McRobbie & Garber 1982, 209–222). Koska media loi skinhead-alakulttuurista yltiömaskuliinista kuvaa (mt., 209–218), voidaan naisten tulkita olleen vaikeampi luoda itselleen tilaa kyseisen alakulttuurin sisälle. Naisilta myös puuttui se valmis kodin, koulun ja työn ulkopuolinen konteksti, joka skinheadiyteen niin vahvasti liittyi. Näin ollen naisten voidaan katsoa päässeen osaksi alakulttuuria vain seurustelukumppaninsa kautta. Koska alakulttuurinen tila oli riippuvainen seurustelukumppanista, kumppanin kautta raivattu tila myös katosi parisuhteen päättymisen myötä, jonka jälkeen skinhead-alakulttuurin konteksti siirtyi taas kauemmaksi naisten tavanomaisesta kontekstista.

Voi olla, että teorian ja edustavan anekdootin ajoitukset eivät osu täysin yhteen, mikä edesauttaa tämän ristiriidan syntymistä. McRobbie ja Garber (1982, 209–222) pohtivat myös sitä, että johtuiko skinhead-tyttöjen heidän mielestään keskeinen rooli vain skinheadeihin kohdistetun mediahuomion lisääntymisestä vai oliko heidän roolinsa oikeasti muuttunut keskeiseksi alakulttuurin osalta. (McRobbie & Garber 1982, 209–222.) Haastateltavani kokemuksen kautta voidaan argumentoida, että kirjoittajien kokemus siitä, että naisilla olisi ollut skinhead-alakulttuurissa keskeisempi rooli, johtuu nimenomaan mediahuomion lisääntymisestä, sillä haastateltavani kokemus osoittaa roolin muuttuneen juuri päinvastaiseen suuntaan.

5.3 Dr Martensit ja skinheadien arvot

Seuraavaksi päästään skinheadien arvoihin, joita käsittelemme edustavasta anekdootistani nousseen näytteen, Dr Martensien kautta. Dr Martensit olivat alkujaan brittiläisen työväenluokan kengät, mutta vähitellen kenkä siirtyi skinheadien käyttöön.

Ensimmäinen Dr Martenseja käyttänyt julkisuuden henkilö oli The Who -yhtyeen Pete Townshend, jonka myötä kenkiä alkoi näkyä enemmän myös muiden alakulttuurien osana. Vuosien 1970 ja 2000 välillä kenkiä nähtiin osana muun muassa punk-, glam-, psychobilly- ja grunge-alakulttuureja. 2000-luvulle tultaessa kenkien myynti oli kuitenkin laskenut dramaattisesti, joten yhtä lukuun ottamatta kaikki Britannian Dr Martens -tehtaat suljettiin. (Dr Martens 2023b.) Brändi onnistui kuitenkin elvyttämään itsensä ja vuonna 2023 kenkä näkyy katukuvassa yhä laajemman asiakaskunnan jalkineena.

Kuten jo aiemmin kerroin, haastateltavani identifioitui skinhead -alokulttuuriin ja Dr Martensit olivat hänen mukaansa hyvin keskeinen osa tätä. Kun punkin läpimurto tapahtui vuonna 1976, Dr Martens-kengät olivat keskeinen muoti-ilmiö, "height of fashion", kuten haastateltavani asian ilmaisi. Hän kertoi, että kengät olivat pakolliset "coming-of-age piece of clothing", eli ikään kuin kuuluivat pakollisena osana kasvuun ja aikuistumiseen ja vain tällä aspektilla oli väliä alakoulun ja yläkoulun taitteessa olevalle pojalle.

Ensimmäistä Dr Martens pariaan haastateltavani muisteli näin:

" I came from a very poor family; it had five children, and we didn't have any money. So, I saved all my paper round money up, I used to get paid 90p a day and it was 10 pounds for a pair of doc martens, so I got my first pair in that summer holiday between primary and secondary school, because you had to have a pair for secondary school, that was it."

Haastateltavani kertoi, että hänen ensimmäinen parinsa olivat mustat, kymmenellä nauhanreiällä varustetut maiharit, jossa ompeleet olivat keltaiset. Ensimmäisen parin ostamista hän kuvaili näin:

" It was a major big deal; the shop was called Topman and it was in the centre of town. When I was a kid, you'd walk by that shop and sit staring at the window at the boots-- Your parents didn't want you to wear boots because they were boot boy, they were hooligan wear, it was very rebellious to own a pair. So yeah it was a major thing."

Kuten haastateltavani kuvailemasta ensimmäisten Dr Martensien ostokokemuksesta tulee ilmi, kenkien oli oltava nimenomaan Dr Martensit. Koska kenkien oli oltava juuri nämä, voidaan niihin olettaa liittyvän joitain tiettyjä arvoja, jotka tekivät kengästä kantajalleen niin merkittävän.

Arvot ovat hyvin vaikeasti määriteltävä käsite, sillä siihen liittyy vahvasti käsitys hyvästä ja pahasta (Lehtonen 2009, 4). Arvoja on tutkittu esimerkiksi filosofiassa (Aristoteles 1994 Lehtosen 2009 mukaan) ja arvojen ja identiteetin suhdetta on tutkittu esimerkiksi sosiaalipsykologiassa (Hitlin 2003). Arvoksi voidaan nähdä esimerkiksi ne ominaisuudet, joita voidaan pitää hyvänä tai tärkeänä (Lehtonen 2009, 4). Nämä ominaisuudet voivat kuulua esimerkiksi ihmiselle, eläimille, kasveille, luonnolle, yhteisölle, yrityksille, esineille, rakennelmille tai vaikka tapahtumille. Arvoksi voidaan

määritellä myös ne ihanteet ja tavoitteet, jotka ohjaavat ihmisten toimintaa ja tekoja. Jotta jokin ominaisuus voidaan nähdä arvona, sen edellytyksenä on yhteisesti jaettu kokemus tavoiteltavuudesta. (Mt., 5.) Arvot täyttävät siis viittä eri kriteeriä: ne ovat konsepteja tai uskomuksia, ne liittyvät haluttuihin lopputulemiin tai käyttäytymismalleihin, ne toimivat yleisesti eivätkä vain tietyissä tilanteissa, ne ohjaavat tilanteiden ja käyttäytymismallien arviointia ja niiden tärkeysjärjestys on suhteellinen (S. Schwartz 1992 Hitlinin 2003, 119 mukaan).

Yllä olevasta sitaatista voidaan siis tulkita, että tietty kapinallisuus oli keskeinen Dr Martensien symboloima arvo. Viesti kapinallisuudesta haluttiin välittää Dr Martenseilla myös alakulttuurin ulkopuolelle ja osa tätä viestiä oli myös tietynlainen kovuuden leiman hakeminen. Koska leimaa haettiin ulkopuolisilta, sen voidaan argumentoida olevan osa identiteetin rakentamisen prosessia. Alla oleva lainaus korostaa kapinallisuuden lisäksi jo aiemmin mainitsemani aikuistumisen ja kasvamisen aspektia, jota kengät kantajalleen symboloivat:

“ It was the height of rebel I suppose. There was obviously an element of tough guy involved in it, which every young boy wants to be, but I think it was more of a coming-of-age thing really and rebellion against your parents, your schoolteachers... They were totally a symbol of total rebellion.”

Kovuuden ja kapinallisuuden lisäksi keskeinen Dr Martenseihin liittyvä arvo oli patrioottisuus. Kengät tehtiin Englannissa North Hamptonissa Griggsin tehtaalla ja tämä oli haastateltavani mukaan merkittävä tekijä sille, miksi juuri nämä kengät valikoituivat skinheadien käyttöön. Tämä korostaa entisestään työväenluokan merkitystä skinhead-identiteetin rakentamisessa, sillä heille oli tärkeää, että kenkiä tehtiin perinteisessä brittiläisessä tehtaassa perinteisen työväenluokkaan kuuluvan työväen voimin. *“ Working class people sitting in factories and making these boots, it was just so much part of what we were about”*, kuten haastateltavani tätä kuvasi.

Arvojen voidaan siis katsoa luovan kokemuksen omasta identiteetistä. Nämä identiteetin kokemukset taas tuottavat erilaisia rooli-, ryhmä- ja arvoidentiteettejä. Oman identiteetin kokemuksesta koostuvat muut identiteetit ovat kuitenkin enemmän sidoksissa käytökseen kuin itse identiteettiin. Arvojen tuottama oman henkilökohtaisen identiteetin kokemus on yhtenäinen ja yleinen olemisen tapa, eikä sen ydin muutu eri tilanteiden välillä. Kuitenkin eri arvot voivat näkyä eri tavalla eri tilanteissa ja se, miten käyttäydymme eri tilanteissa eri arvojen ohjaamana, voi muokata identiteettiämme. Näin ollen arvojen ja identiteetin suhde on kaksisuuntainen. (Hitlin 2003, 122.)

5.4 Miksi juuri Dr Martensit?

Dr Martenseihin liittyvät arvot olivat siis yksi työkalu skinhead-identiteetin rakentamiseen. Mutta miksi juuri tämän merkin kengät valikoituvat edustamaan juuri tätä alakulttuurista identiteettiä? Tutkielmani teoreettisessa viitekehyksessä Clarke (1982b, 175–191) selittää asian käyttäen taustalla Levi-Straussin (1963; 1966) termiä *briocolage*, joka tarkoittaa objektin uudelleenaseointia ja kontekstualisointia niin, että se viestii uudennaisia merkityksiä sen verkoston sisällä, joka on aiemmin liittänyt objektiin muita merkityksiä. Tämä uudelleenaseointi aiemman diskurssin sisällä tuottaa objektille siis uuden merkityksen. Alakulttuurien kohdalla se oli muoti, tarkemmin ottaen pukeutuminen. Alakulttuurisen tyylin luomisessa käytetyt objektit ovat siis valmiiksi olemassa ja niillä on jo merkitykset, jotka alakulttuurin kautta asemoitiin uudelleen. (Mt.) Huomautan, että skinheadeista puhuttaessa myös esimerkiksi ajellun pään voisi nostaa tähän objektikeskusteluun, mutta koska Dr Martensit nousivat haastattelusta vahvemmin esiin, niiden asema näytteenä edustavasta anekdootistani on perustellumpi.

Jotta tietty objekti tulee valikoiduksi tähän uudelleenaseoinnin prosessiin, tulee ryhmän tunnistaa objektissa mahdollisuus heijastaa ryhmän arvoja ja tiettyjä, heille keskeisiä huolenaiheita. Tähän taas vaaditaan se, että tällaisia symbolisia objekteja, joista ryhmä voi itsensä tunnistaa, tulee ylipäättään olla saatavilla ja olemassa. Ryhmät eivät muokkaa pelkästään näitä merkityksiä, vaan myös itse objekteja muokataan näihin omiin merkityksiin sopivaksi. (Clarke 1982b, 178–179.)

Skinheadien ja Dr Martensien kohdalla *briocolage*-ilmiötä voisi kuvata näin. Dr Martensit olivat alun perin juuri työväenluokalle suunnattu kestävä ja käytännöllinen kenkä (Dr Martens 2023a), joten objektilla oli jo merkitys, jota se symboloi tiettyssä merkitysten verkostossa. Näiden kestävyyttä, käytännöllisyyttä ja työväenluokkaa symboloivien merkitysten valossa verkoston voidaan katsoa olleen yleisesti Iso-Britannian yhteiskunta. Aluksi kengän voidaan argumentoida symboloineen työväenluokalle itselleen noita samoja merkityksiä, mutta haastatteluni pohjalta voidaan todeta, että kengän yleistyttyä alakulttuurisen identiteetin rakennusaineena, niiden merkitys uudelleenasemoitiin symboloimaan skinheadeihin yhdistettyä huliganismia ja kapinallisuutta. Näin ollen Dr Martensien omaksuminen skinhead-alakulttuuriin oli merkityksellistä vain, koska ne edustivat nimenomaan skinheadien omaa käsitystä maskuliinisuudesta, kovuudesta ja työväenluokasta (Clarke ym. 1982, 56). Haastatteluvani totesi, että yleisesti ottaen hänen ja hänen kavereidensa vanhemmat eivät halunneet lastensa käyttävän Dr Martenseja juuri näiden uusien symbolisten merkitysten takia, eli voidaan olettaa, että vanhemmat eivät jakaneet näitä arvoja lastensa kanssa.

Koska skinheadien voidaan katsoa luoneen omaa alakulttuurista todellisuuttaan emokulttuurinsa (eli työväenluokan kulttuurin) merkitysten verkoston pohjalta, he ottivat Dr Martensit ja uudelleenasemoivat ne symboloimaan omia arvojaan, kuten kapinallisuutta, maskuliinisuutta, kovuutta ja patriotismia. Informanttini pohjalta symboloitavaksi merkitykseksi voisi lisätä vielä jonkinasteisen vaurauden, sillä Dr Martenseja halvemmat *'monkey bootsit'* eivät kuulemma kelvanneet tämän identiteetin viestimiseen. Haastateltavani totesi asian näin:

" Monkey boots were about half the price, they were like poor man's Dr Martens, so if you'd got some of them it was okay-ish, but they'd take the piss out of you 'cause you couldn't afford doc martens."

On tärkeää myös huomata, että kenkien symboloima käytännöllisyys säilyi läpi kaikkien näiden kolmen kerroksen, eli yhteiskunnan dominantin kulttuurin, työväenluokan eli emokulttuurin ja skinheadien eli alakulttuurin, keskuudessa. Ensinnäkin haastateltavani kertoi, että vaikka hänen äitinsä ei halunnutkaan hänen käyttävän Dr Martenseja, hän kuitenkin näki myös niiden käytännöllisen ja kestävän arvon sillä ne kestivät haastateltavani käytössä vuodesta jopa kahteen vuoteen, vaikka ne jalassa kiipeiltiin puissa, pelattiin jalkapalloa ja tapeltiin. Näin ollen siis haastateltavani vanhemmat sivuttivat muut, heille negatiivisemmat kenkien symboliset merkitykset, koska köyhässä työväenluokan perheessä kestävyys ja käytännöllisyys merkitsivät enemmän. Haastateltavani koki kuitenkin aiheelliseksi painottaa, että vaikka hänen vanhempansa arvostivat kenkien kestävyyttä ja käytännöllisyyttä, hän on silti ostanut kaikki Dr Martensinsa itse tienaamallaan rahoilla, myös lapsuudessaan. Myöhemmin haastattelussa hän kertoi, että nämä kengät tulivat alun perin skinheadien käyttöön siksi, koska ne kestivät öljyä ja happoa ja näin ollen olivat kestävätkin kengät tehtaisiin ja rakennustyömaille, joissa skinheadit usein työskentelivät. Ja tätä kautta kengille annettu kestävyuden ja käytännöllisyyden merkitys siis läpäisee kaikki kolme merkitysverkostoa.

Antamalla objekteille omia symbolisia merkityksiä, ryhmät myös erottautuivat toisistaan. Näitä objekteja ovat esimerkiksi pukeutuminen, ulkonäkö, kieli, rituaalit, vuorovaikutus ja kokemukset (Clarke ym. 1982, 56), eli tyylin rakennusaineet. Aineistoni valossa voidaan todeta, että yhdistäessään esimerkiksi kovuuden, maskuliinisuuden ja kapinallisuuden merkityksiä ulkonäköönsä, pukeutumiseensa ja vuorovaikutustapoihinsa, skinheadit halusivat ulkopuolisten leimaavan heidät omaan alakulttuurinsa ja sitä kautta hakivat vahvistusta omalle ryhmäidentiteetilleen. He siis halusivat erottua itse ulkopuolisista, mutta myös muiden erottavan heidät itsestään. Tämä erottautumisen aspekti oli siis keskeinen keino rakentaa identiteettiä.

Myös tietyt yhteistä identiteettiä vahvistavat rituaalit kuuluvat alakulttuureihin (Clarke ym. 1982, 47). Haastateltavani kertoi yhden näistä rituaaleista liittyneen

suoraan Dr Martenseihin. Aluksi ne jalassa mentiin pitkälle kävelyllä ja sen jälkeen ne kastettiin käyttöön potkaisemalla kaveria. Tästä rituaalista haastateltavani kertoi näin:

“They were really hard strong leather, so the first day you’d have to go for a big walk, we just used to walk around the railroad track, so hopefully by the end of the day they’d start moving, you’d have blisters around your feet, but you had to go through that pain barrier. Then we used to have another thing called christening, so if you got a new pair of boots, you had to kick someone with them – it was usually like a friend, you’d give them a big hard kick you know. So, you got me with them and then when you got your boots, you’d kick them.”

Haastateltavani kuitenkin huomauttaa, että vähän vanhempana Dr Martensit kastettiin käyttöön potkun sijaan oikeassa tappelussa. Joka tapauksessa Dr Martensien hankinta oli merkityksellinen kokemus ja sitä oli juhlistettava ja näin ollen rituaalin voidaan katsoa korostavan Dr Martensien merkityksellisyyttä skinheadidentiteetin rakentamisessa. Mielestäni ylipäätään se, että haastateltavani sanavalinta kokemuksensa kuvaamiseen oli rituaali, korostaa kokemuksen merkityksellisyyttä.

Rituaaleja voidaan tarkastella monella eri tapaa. Yksi tapa nähdä rituaalit on puhtaasti aktina, jolla ilmaistaan uskomuksia, symboleja, oppeja tai myyttejä, mutta joka itsessään on rutinoitunutta ja obsessiivista, melko ajatusvapaata toimintaa. Toinen tapa ymmärtää rituaalit on ajatusten ja toiminnan yhdistämisen mekanismina. Rituaalit voidaan nähdä myös kollektiivisten uskomusten ja ideaalien esittämisen-, kokemisen- ja vahvistamistapoina, eli ne tarkoittavat niitä keinoja, joilla yksilöllinen toiminta ja käsitykset omiaan ja ehdollistetaan sosiaalisesti. (Bell 1992, 19–20). Tutkielmani tapauksessa argumentoin yllä olevista määritelmistä viimeisen istuvan aineiston rituaalikuvaukseen parhaiten. Haastateltavallani, ja kuten oletettavasti muillakin hänen skinheadpiirinsä yksilöillä on ollut omat käsityksensä, käyttötarkoituksensa ja merkityksensä Dr Martenseille ja koska nämä yksilöiden näkemykset ovat olleet kuitenkin yhteisesti ymmärrettyjä, ne on voitu vahvistaa, esittää ja kokea rituaalin kautta ryhmän kollektiivisina uskomuksina ja ideaaleina. Olennaista tässä on siis se, että rituaalin avulla jokin asia on liitetty osaksi ryhmän kollektiivista oman todellisuuden luomisen kokemusta ja näin ollen vahvistettu ryhmän yhteistä identiteettiä. Painopiste on kuitenkin edelleen rituaalissa aktiviteettina ja siinä, että rituaali itsessään ei sisällä merkityksiä, vaan tuo sen taustalla vaikuttavia merkityksiä näkyviksi.

Koska kaikissa esittämissäni rituaalikuvauksissa rituaali nähdään aktiviteettina, on tarkasteluun otettava mukaan myös ritualisaation käsite. Ritualisaatio on strateginen tapa, jolla jossain tietyssä sosiaalisessa tilanteessa käyttäydytään. Ritualisaation käsite siirtää huomion kohti rituaalisten aktien tarkoitusperiä ja ottaa huomioon niiden sosiaalisen tehokkuuden ja sen, miten rituaalit kuvaavat monimutkaisia perinteitä ja rakenteita. Näin ollen ritualisaatio voidaan ymmärtää myös perinteiden keksimisen prosessina moderneissa yhteiskunnissa. Tutkielmani kannalta tärkeä huomio on se, kuinka ritualisaation käsite sisältää ajatuksen siitä, että rituaaleja käytetään

sosiaalisen kontrollin ja kommunikoinnin välineenä. (Bell 1992, 67). Näin ollen argumentoin, että ritualisaation käsitteen kautta rituaali itsessään voidaan ymmärtää sisältämään merkityksiä, sosiaalisia järjestelmiä ja uskomuksia, eikä vain näitä ilmentävänä aktina. Eli ritualisaatio on se prosessi, jolla rituaalista tehdään itsessään merkityksellinen yhdistämällä rituaalin aktiin merkityksiä (mt., 90). Kun rituaali ymmärretään ritualisaation käsitteen kautta ja tätä ymmärrystä peilataan informanttini rituaalikokemukseen, voidaan todeta, että Dr Martensien käyttöön vihkimisen rituaali on itsessään ollut merkityksellinen tapahtuma, koska Dr Martenseihin ja niiden avulla luotuun ryhmäidentiteettiin on yhdistetty omia merkityksiään, jotka rituaali on ikään kuin tiivistänyt itseensä yhdeksi merkitykseksi.

Ritualisaatiosta ja rituaalista puhuttaessa on edelleen korostettava kuulumisen ja erottautumisen käsiteparia. Rituaalin ja ritualisaation avulla on siis yhtäältä luotu ryhmäidentiteettiä, eli vahvistettu omaa kokemusta johonkin ryhmään kuulumisesta. Toisaalta sillä on pyritty myös erottautumaan muista ryhmistä kahden eri polun kautta. Ensinnäkin informanttini piirin harjoittama Dr Martensien käyttöönvihkimiskäytäntö ei ole dominantin, tai edes emokulttuurin piirissä mikään yleinen käytäntö. Toisekseen vaikka muut ryhmät harjoittaisivatkin kyseistä rituaalia, he tuskin yhdistäisivät siihen samoja merkityksiä, joita informanttini piirin voidaan argumentoida siihen yhdistävän. Näin ollen kyseiset sekä rituaali, että ritualisaatio erottavat haastateltavani skinheadryhmän sekä työväenluokasta että valtaväestöstä, mutta mahdollisesti myös muista skinheadryhmistä. Kuulumisen ja erottautumisen voidaan siis argumentoida tapahtuvan sekä dominantin kulttuurin, emokulttuurin että alakulttuurin konteksteista käsin.

5.5 Skinheadien suhde ulkoasuun ja pukeutumisen ristiriita

Seuraavaksi käsittelen tyyliä sekä skinheadien suhdetta ulkoasuun tarkemmin, jonka jälkeen johdatan keskustelun skinhead-alakulttuurissa esiintyneeseen pukeutumisen ristiriitaan. Tyylin voidaan katsoa esineellistävän ryhmän minäkuvan (Clarke 1982b, 180) ja pukeutuminen on osa skinheadien tyyliä. Pukeutuminen luo ihmiselle sosiaalisen identiteetin (Turunen & Niiranen 2019, 16), joka perustelee myös sen merkittävää roolia skinhead-alakulttuurisen identiteetin rakentamisessa. Tässä kohtaa on tärkeää huomata se, että pinnallisin puolin haastateltavani käyttää tyylin käsitettä huomattavasti kapeammin, kuin mitä tutkielmani teoreettinen viitekehys, sillä hän viittaa sillä pelkästään pukeutumiseen.

Haastateltavani mukaan skinheadien tyyli kumpusi hyvin pitkälti Dr Martens -kengistä, sekä ajellusta päästä ja kaikki muu tyyliin kuuluva rakennettiin näiden elementtien ympärille. Nuorten kannalta yksi keskeinen konteksti oli koulu (Clarke ym.

1982, 53) ja haastateltavani kertoi, että Dr Martenseja käytettiin myös koulupuvun kanssa ja kirjat kuljetettiin kouluun Dr Martensin Airwair-logolla varustellussa muovipussissa, jonka sai ostaessaan kengät:

“Like I said we bought them from a shop called Topman and they would give you a carrier bag which said Airwair on it, you know that came with the boots and you’d carry that bag to school, all your books in that bag. It was just a plastic carrier bag, but that was the coolest carrier bag you could ever have.”

Vapaa-ajalla skinhead -tyyliin kuului esimerkiksi Levi’s-merkin farkut, Fred Perryn poolot, Ben Shermanin kauluspaidat, Harringtonin takit ja välillä myös prässätyt housut. Töihin mentyään haastateltavani tyyli ei juurikaan muuttunut ulkoisesti, mutta palkan myötä hänellä oli varaa ostaa parempilaatuisia vaatteita.

Myös tutkielmani teoreettinen viitekehys toteaa, että nuorten tulojen noustessa, heillä oli enemmän rahaa kulutettavaksi erilaisiin ”turhuuksiin”, kuten parempilaatuisiin vaatteisiin. Ilman tätä varallisuuden kasvua työväenluokan nuorisoalakuulttuurit eivät olisi voineet muotoutua. Varallisuuden kasvu nimittäin edesauttoi nuorison muuttumista omaksi kuluttajaryhmäkseen ja näin ollen nuorille suunnatut tuotteet tarjosivat nuorisoalakuultuureille materiaalisia rakennusaineita. On kuitenkin huomattava, että pelkkä materiaallinen aspekti ei luonut tyyliä, vaan siihen tarvittiin lisäksi ryhmän objekteille antamat symboliset merkitykset. Keskeistä tyylin luomisessa on siis se, kuinka näitä materiaaleja käytetään ja muokataan ryhmän omiin käyttötarkoituksiin sopivaksi. (Clarke ym. 1982, 53–55.)

Sitten ristiriitaan. Vaikka pukeutuminen olikin hyvin keskeinen osa skinhead-alakulttuuria, haastateltavani muistuttaa, että heidän alakulttuurinsa kehittyi halusta kapinoida kaikkea vastaan. Vaatteet kuitenkin määrittivät ulkoisesti hyvin pitkälti sitä, mihin yhteiskuntaluokkaan kuului ja näin ollen niillä viestittiin myös omaa yhteiskuntaluokkaa ja skinheadit olivat työväenluokan taustastaan huomattavan ylpeitä. Tästä pukeutumiseen kulminoituvasta, luokkasidonnaisesta identiteettikemuksesta haastateltavani sanoi näin:

“ When we were kids, it was an end of an era where people wore clothes of their class, so like working class people wore clothes of working in a factory or in a pit or you know whatever their working-class industry was. Then if you worked in the city you’d be wearing suits and bowler hats and Crombie coats and things like that, so you were really much judged on the clothes you wore, see a class system. So what we were doing, this was pride in our class.”

Vaatteille ja pukeutumiselle annettiin siis vahvat symboliset merkitykset, joilla sekä rakennettiin omaa identiteettiä että viestittiin näitä merkityksiä ulospäin. Koska alakulttuurin ulkopuoliset henkilöt assosioivat esimerkiksi Dr Martenseihin ja ajeltuun päähän lähinnä negatiivisia asioita, näitä pukeutumiseen liittyviä negatiivisia assosiaatioita hyödynnettiin kapinallisen identiteetin luomiseen ja tämän

kapinallisuuden ihanteen ulospäin viestimiseen. Tämä selittää osaltaan pukeutumisen keskeistä roolia skinhead-alakulttuurissa.

Haastateltavani teki eron myös *'oikeiden'* skinheadien ja vain skinhead-tyylisesti pukeutuneiden henkilöiden välille, joka kielii myös alakulttuurin sisäisestä kuulumisen ja erottautumisen asettelusta. Hänen mukaansa keskeinen ero oli se, että vain tyylin vuoksi mukaan pyrkivät eivät pukeutuneet ihan täysin oikealla tavalla. Teorian pohjalta tämän voisi tulkita niin, että heiltä puuttui ymmärrys pukeutumisen symbolisista merkityksistä. Tätä jakaumaa haastateltavani kuvasi näin:

"They couldn't get it quite right. They'd do things like roll their jeans up and we used to sew half an inch turn up precisely. With doc martens I would always wear my jeans two eyeholes down, so if you wore them too high up like above the boot, it was like ah shit no. So just a little bit down so you could see the boot – You knew when somebody knew how to dress and somebody who was copying, there was a subtlety."

Yksi näkökulma siihen, että pukeutuu skinhead alakulttuurille tyypillisiin vaateisiin, mutta ei jaa niiden symbolisia merkityksiä, on selittää sitä alakulttuurin keskiluokkaistumisen kautta. Kuten aiemmin tässä tutkielmassa tulee ilmi, keskiluokkaistuminen synnytti luokkarajat ylittävän, nuorisokulttuuriin sitoutuneen teinikuluttajan (Clarke ym. 1982, 18–25). Tämän taas voi tulkita edesauttaneen nuorisolle suunnatun oman markkinan näkyvyyttä, joka väistämättä vaikutti myös skinheadien käyttämiin vaatemerkkeihin. Kun skinheadien pukeutumiseen kuuluvat vaatemerkit, kuten Fred Perry, Ben Sherman, Dr Martens ja Harrington tunnistivat omat kohderyhmänsä ja alkoivat markkinoida suoraan nuorille kuluttajilleen, väistämättä näkyvyyden lisääntymisen myötä myös nuorisoalakulttuuriin kuulumattomat henkilöt alkoivat kiinnittää huomiota skinheadien pukeutumistyyliin. Skinheadiksi saattoi siis ruveta henkilö, joka ei jakanut tai ollut tietoinen vaatteiden alkuperäisistä symbolisista merkityksistä, vaan omaksui alakulttuurista pelkän pukeutumistyylin, eli ikään kuin nosti vaatteet kontekstistaan pois. Näin ollen toisaalta pelkillä vaatteillakin luotiin tietynlaista skinhead identiteettiä, mutta sen voidaan argumentoida jääneen melko pinnalliseksi ja kaukaiseksi alkuperäisestä, "oikeasta" skinhead-identiteetistä, sillä kuten haastateltavanikin sanoi, skinhead-alakulttuuri on muutakin, kuin vain vaatteet. Se, että haastateltavani teki eron "oikeiden" skinheadien ja vain skinheadien mukaan pukeutuvien henkilöiden välille voidaan myös nähdä identiteetin rakentamisen keinona.

Alakulttuurin sisäisestä jakaumasta keskusteltaessa keskustelu kääntyi myös skinheadien ja punkkareiden välisiin eroihin. Haastateltavani kertoi, että skinheadit pukeutuivat siistimmin ja heidän keskuudessaan tyylistä oli vähemmän variaatioita. Skinheadien tyyliä voisi siis kuvailla eräänlaiseksi univormuksi, sillä siihen kuului henkilöstä riippumatta tietyt elementit. Punkkarit taas pukeutuivat yksilöllisemmin ja alkuvuosina siihen kuului vahvasti kokeilunhalu ja vaatekappaleiden muokkaus. Myöhemmin punkin levitessä ulkomaille, siihen alettiin liittää tietyt objektit, kuten nahkatakkit, piikit ja hihamerkit. Vaikka skinheadien tyyli oli hyvin koherentti ja

univormumainen, pienet hienovaraisuudet tekivät siitä kantajalleen yksilöllisen. Informanttini kertoi, että hän pyrki aina menemään vähän pidemmälle esimerkiksi hienommalla paidalla, sillä ei halunnut käyttää täysin samoja vaatteita, kuin muut skinheadit. Tämä toteamus tuo esiin sen, että vaikka pukeutumisen kautta rakennettiin alakulttuurista, kollektiivista skinhead-identiteettiä, sen kautta haluttiin myös erottaa muista oman ryhmän sisällä. Sitä, kuinka tarkkaa pukeutuminen skinheadeille oli hän kuvasi toteamalla: "we were fucking snobs really, all of us."

Se havainto, että skinheadien pukeutuminen oli haastateltavani mukaan niin tarkkaan määriteltyä, korostaa heidän pukeutumisensa univormumaisia piirteitä. Yleisesti ottaen univormuihin liitetään usein näennäisiä merkityksiä, kuten samanlaisuus, yhtenäisyys, säätely, hierakia, roolit ja status (Craik 2005, 4). Univormut myös muokkaavat identiteettiä ja sitä, miten identiteettiä esitetään ulospäin. Keskeistä univormuissa on nimenomaan sen välittämät viestit, eikä niinkään ne vaatekappalet, joista univormu koostuu. (Mt.) Tämä huomio perustelee siis sitä, miksi skinhead-identiteetin rakentamisessa pukeutumisen symbolisilla merkityksillä ja ulkopuolisten assosiaatioilla oli niin keskeinen rooli: pukeutumalla tietyllä tavalla viestittiin omaa identiteettiä sekä alakulttuurin sisällä että alakulttuurista ulospäin. Univormut voidaan nähdä myös vaatteina, johon liittyy tietynlainen käytös ja jonkalaista käytöstä univormun kantajalta myös odotetaan (mt., 5). Näin ollen pukeutumalla skinheadeille ominaisella tavalla alakulttuurin ulkopuoliset yhdistivät heihin automaattisesti esimerkiksi väkivaltaisen käytöksen, mutta vaatteilla haettiin myös tietynlaista oikeutusta omalle käytökselle etenkin, jos liittyi alakulttuuriin vain pukeutumistyylin kautta. Tämä huomio tulee paremmin esille tuonnempana median roolista ja skinhead-alakulttuurin poliittisuudesta puhuttaessa.

Punkkareiden ja skinheadien eroista puhuttaessa keskustelu kääntyi väkisininkin hiuksiin. Ajeltu pää oli skinheadeille iso asia ja yhtä lailla Dr Martensien kanssa, se symboloi kapinallisuutta ja sillä haettiin ulkopuolisilta skinheadin leimaa. Yleisesti ottaen haastateltavani puhui hiuksista ja niiden merkityksestä näin:

"As a skinhead you had to have a shaved head, absolutely, it's in the name innit. It made a massive difference, they gave the Beatles a lot of shit of growing their hair long, they were like rebellious because they grew their hair long. What we did we shaved our hair of which was the other side, we rebelled against that. Hair was a big deal then."

Haastateltavani kertoi, että tuohon aikaan (eli noin 1960–1980-luvuilla) hiukset olivat muutenkin yhteiskunnassa merkittävä asia: jos ne olivat värjäytyt tai ajellut, työllistyminen oli lähes mahdotonta. Myös Nick Knight (1982, 12) kertoo, että hiukset olivat keskeinen indikaattori siitä, kuka olet ja mihin ryhmään kuulut. Tämän vuoksi skinheadit työskentelivät usein esimerkiksi rakennustyömailla, sillä se oli ainoa työ, jonka he pystyivät ajeluilla päällään saamaan. Punkkareiden ja skinheadien hiustyylien eroista puhuttaessa haastateltavani totesi näin:

“The difference between a skinhead and a punk was that punks could spike their hair up on the weekend, comb it down on a Monday and go to work and no one would know that they’re a punk, but with a skinhead, that’s forever you know. You’re branded and that was a whole part of it.”

Kun kysyin vielä tarkennuksena haastateltavaltani, että halusivatko he muiden leimaavan heidät skinheadeiksi, niin hän totesi että “Yeah, we wanted them to know.” Nämä lainaukset siis vahvistavat kuvaa siitä, että keskeinen osa skinhead-identiteettiä oli tietyn leiman hakeminen kyseiseen alakulttuuriin kuulumattomilta.

5.6 Vapaa-ajan muutokset ja rooli alakulttuurisen tyylin kehittämisessä

Alakulttuurisen tyylin kehittämisestä puhuttaessa ei voida sivuuttaa vapaa-ajan ja siihen liittyvien muutosten roolia. Naapurustojen ja asumisen muutosten lisäksi myös nuorten kehittyminen omaksi kuluttajaryhmäkseen vaikutti vapaa-ajan vietto- paikkoihin ja nuorisolle alettiin perustaa omia tiloja, kuten diskoja. Vapaa-ajan vietto- paikkojen muutokseen vaikutti keskeisesti ajatus siitä, että näiden tilojen käyttäjäryh- mätkin muuttuivat kävijöistä kuluttajiksi.

Skinheadeilla tätä voidaan havainnollistaa jalkapallolla, kun se toisen maailman- sodan jälkeen muuttui ammatillisemmaksi, kansainvälisemmäksi ja kaupallisem- maksi. Aiemmin jalkapalloon suhtauduttiin passiivisesti katsojan ja fanin roolissa, mutta muutosten myötä nämä roolit muuttuivat kohti aktiivisempaa osallistujaa ja kommentoijaa. Skinheadeilla tämä aktiivinen osallistuminen jalkapalloon näkyi niin, että itse peli ei ollut enää pääasia, vaan se osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemus, jota yhdessä oman joukkueen kannattaminen pelipäivänä heille toi. (Clarke 1973, 6– 9.) Jalkapalloon liittyi skinheadeilla vahvasti myös kokemus territoriaalisuudesta ja tämä loi pohjaa kollektiiviselle identiteetille sekä sitä kautta myös tietyille territoriaa- lisille oikeuksille (mt., 15). Jalkapalloareena muuttui siis vain jalkapallon pelaamiseen ja katsomiseen tarkoitettu tilasta speaktaakkeliksi, jossa erilaiset pelin ympärille ra- kentuvat toiminnot olivat aktiivinen ja tärkeä osa kokemusta ja skinheadien ryh- mäidentiteetin rakentamista.

Teoreettinen viitekehys kuitenkin muistuttaa, että työväenluokalle vapaa-aika ei tarkoittanut kirjaimellisesti vapaata aikaa, vaan kyse oli enemmänkin suhteellisesta vapaudesta, joka oli riippuvainen erilaisista rakenteista ja kulttuurisista tekijöistä, ku- ten rahasta ja esimerkiksi omasta naapurustosta ja sen tarjoamista aktiviteeteista. Kui- tenkin iso osa työväenluokan kulttuurista rakentui vapaa-ajan ympärille ja erilaiset instituutiot ja aktiviteetit, kuten jalkapallo ja pubit, ilmaisivat arvojen lisäksi myös luokkakokemusta. (Clarke 1982b, 175–176.) Koska nuoruus nähtiin suhteellisen

vapauden ja nautinnon aikana ennen aikuisuuden vastuita, oli luonnollista, että nuorisokulttuuri rakentui vapaa-ajan ympärille. Nuoriso siis hyödynsi aktiivisesti tätä vapaa-ajan tilaa nuorisokulttuurin ja -alakulttuuristen tyylien rakentamiseen. Näin ollen tyyliä ei siis voida eristää ryhmän rakenteista, asemasta, suhteista, käytännöistä tai itsetietoisuudesta (mt.; Maffesoli 1995, 39), vaan esimerkiksi työväenluokan nuoret rakentavat sitä tästä omasta rakenteellisesta ja kulttuurisesta maisemastaan käsin (Clarke ym. 1982, 52).

Alakulttuurit tulevat siis vapaa-ajan kautta kaikkein näkyvimpään muotoonsa (Clarke 1982b, 175) juuri vapaa-ajalla luodun tyylin ja materiaalsen aspektin kautta. Keskeistä tyylin luomisessa on se, kuinka sekä luokkaan että sukupolveen liittyvät elementit ”keskustelevat” keskenään ja kuinka ryhmät muokkaavat ja hyödyntävät saatavilla olevia materiaaleja oman tyyliinsä luomiseen. Näitä materiaaleja olivat esimerkiksi pukeutuminen, musiikki ja erilaiset puhetyylit. Tyyli luodaan siis tietynlaisen aktiivisen tyyllittelyn prosessin kautta, jolla ryhmä jäsentää nämä materiaalit suhteessa niihin aktiviteetteihin ja asenteisiin, jotka tuottavat heidän ryhmäidentiteettiään. Keskeistä tyylin luomisessa ei siis ole materiaallinen aspekti ja fyysiset objektit, vaan niihin yhdistetyt arvot ja merkitykset. Esimerkiksi skinheadien kohdalla keskeistä ei ollut Dr Martensit, käärityt farkut tai kaljut päät, vaan niiden edustama maskuliinisuus, kovuus ja työväenluokkaisuus. (Clarke ym. 1982, 52–56.)

Tyylistä puhuttaessa koen aiheelliseksi painottaa uudelleen sitä, että teoreettinen viitekehyseni ei ymmärrä tyyliä pelkän pukeutumisen aspektin kautta, vaan siihen kuuluu keskeisesti myös esimerkiksi aktiviteetit, käyttäytyminen ja puhetyyli. Aineistostani kuitenkin saa käsityksen siitä, että haastateltavani ymmärtää tyylin pelkän pukeutumisen kautta. Aineistoa teorian pohjalta analysoitaessa voidaan todeta, että hauskanpito, tappelu, musiikki ja yhteisöllisyys olivat myös keskeinen osa skinheadien tyyliä tietynlaisen pukeutumisen lisäksi ja näin ollen vapaa-aika tarjoaa tarvittavan tilan skinhead-tyylin toteuttamiselle. Haastateltavani siis yhdistää myös muut seikat skinhead-tyyliin olennaisesti kuuluviksi, mutta ei hahmota tätä yhteyttä samalla käsitteellisellä tasolla, kuin se tämän tutkielman teorian valossa voidaan ymmärtää.

5.7 Median rooli skinhead-alakulttuurin määrittäjänä ja median luoman skinheadkuvan vaikutukset alakulttuurin sisäisiin rakenteisiin

Medialla oli nuoriso- ja alakulttuurien kehittämisessä huomattava rooli, sillä joukkoviestinnän ja massakulttuurin kehittyminen johti tietynlaisen imitaation ja

manipulaation kehittymiseen nuorten keskuudessa (Clarke ym. 1982, 19). Erilaiset nuorisokulttuurit syntyivätkin teinien yrityksistä imitoida massakulttuuria, joka taas manipuloi kaupallisia intressejä ja edesauttoi nuorille suunnatun markkinan muodostumista. Nuorisokulttuurin kuitenkin katsottiin edustavan massakulttuurin huonoja puolia, sillä se asettui vastakkain työväenluokan yleisten tottumusten kanssa. (Mt.) Media toi kuitenkin erilaiset tyyliä ja esimerkiksi rock-musiikin nuorison saataville, joka taas edesauttoi nuorisoalakulttuurien eriytymistä (mt., 20).

Medialla on ollut tapana tuoda esiin alakulttuurien materiaalista puolta ja käyttää pelkästään sitä selittämään ryhmäidentiteetin rakentumista (Clarke ym. 1982, 53). Materiaalisen aspektin lisäksi media loi työväenluokan nuorisoalakulttuureista kuvaa pelkkinä häirikköinä, kun taas keskiluokan työväenkulttuurit esitettiin poliittisemmin orientoituneina (mt., 74). Tämän vuoksi media on tarttunut esimerkiksi skinheadien kohdalla lähinnä yhteiskuntajärjestyksen kannalta negatiivisiin aspekteihin, kuten väkivaltaisuuteen ja tätä kautta lietsonut moraalipaniikkia.

Medialla on tiivis suhde yhteiskuntakontrolliin ja se voidaankin nähdä kolmessa eri roolissa: toistajana, tuottajana ja uudelleentuottajana. Toistajan roolissa media kirjaimellisesti toistaa kontrollikulttuurin (eli esimerkiksi poliisin tai oikeuslaitoksen) lausuntoja poikkeavan tapahtuman jälkeen. Poikkeava tapahtuma voi olla esimerkiksi tappelu tai muu yhteiskuntajärjestyksestä heiluttava aktiviteetti. Tuottajana kontrollikulttuuri toimii poikkeavan tapahtuman ensisijaisena määrittäjänä, jonka jälkeen media ilmaisee sen sellaisella kielellä, jota olettaa yleisönsäkin käyttävän tai jota alkuperäinen määrittäjä ei ole voinut käyttää. Keskeistä tuottajan roolissa on se, että media toimii itsenäisesti tapahtuman alkuperäisestä määrittäjästä ja se voi myös kampanjoida ongelmia väittämällä puhuvansa ”kansan kielellä”. Median ollessa uudelleentuottajana kehä on lähes sama, mutta median tuottamisen jälkeen ensisijainen määrittäjä, eli kontrollikulttuuri voi käyttää median lausuntoja tukemaan omia väitöksiään, jonka jälkeen media uudelleen tuottaa nämä väitökset. Tästä muodostuu siis jatkuva kehä, joka voi vääristää alkuperäistä poikkeavaa tapahtumaa. (Clarke ym. 1982, 75–76.)

Median toimiessa kontrollikulttuurin välineenä, voidaan sen katsoa tuottaneen vääristynyttä kuvaa skinheadeista ja koko alakulttuurista siihen nähden, mitä se alkujaan oli. Haastateltavani nosti tästä esimerkiksi skinheadeihin usein yhdistetyn rasmin.

“That’s where it all went a bit wrong really, our rebellion got manipulated – We grew up in a black area, so there were black gangs and we hated them, but also some of my best friends were black kids. It wasn’t cut and dry. The media went ‘they’re skinheads because they hate black people’, no, we hate them because they were bullies-- If the skinheads would have a fight in a pub, it would be ‘the skinheads had a fight in a pub’ and the name would be skinhead, but if there was a black person anywhere near the thing it was a ‘racial attack’.”

Median tuottama kuva johti haastateltavani mukaan siihen, että tietyt oikeistopoliittiset puolueet ja liikkeet yrittivät hyödyntää skinheadeja omien agendojensa ajamiseen ja alkoivat palkata heitä tietyn shokkiarvon vuoksi, joka taas voimisti median välittämää rasistista kuvaa skinheadeista entisestään. Tämä johti siihen, että skinhead-identiteettiin kuuluvia konstruktioita, kuten konserttipaikkoja, pukeutumista ja levy-yhtiöitä alettiin systemaattisesti kieltää, joka lopulta kuihdutti alkuperäisen alakulttuurin ja jätti jäljelle vain äärioikeiston värväämät skinheadit, koska he saivat siitä rahaa.

“We wanna have fun, we’ll have a fight, but we don’t hate people. Hate gets you killed, it drives you onto a brick wall and that’s what killed the scene in England.”

Koska nämä rasistista agendaa ajamaan palkatut skinheadit herättivät myös median huomion, alakulttuuriin alkoi tulla mukaan myös nämä arvot jakavia yksilöitä. Median välittämän kuvan kautta nämä henkilöt löysivät siis itselleen univormun skinheadien pukeutumisesta. Tätä ilmiötä haastateltavani kuvasi näin:

“They’ve got the clothes and they’ve got this very surface imagery that they got from the media, but they don’t know our culture, they don’t understand it, they’re just haters that just put that hate onto something they don’t even understand.”

Rasismi tuli mukaan skinhead-alakulttuuriin siis kahta kautta, mutta medially oli molemmissa tapauksissa huomattava rooli. Teorian valossa on mainittava, että skinheadit omaksuivat alakulttuuriinsa piirteitä myös jamaikalaisien mustien¹ kulttuurista ja reggaesta siitä kehittyneen ska-musiikin kautta, sekä Länsi-Intialaisilta nuorilta ja tämä huomio tuo esiin rasismin ristiriitaa skinheadeihin liittyen. Myös haastateltavani mainitsi jamaikalaisien ja Länsi-Intialaisten roolista alakulttuurin muotoutumisesta, sekä totesi, että alakulttuuria ei voi kokonaisuudessaan leimata rasistiseksi senkään takia, koska toisen aallon juuret olivat myös punkissa ja punk oli ”anti-class and anti-system, it wasn’t anti black.”

Skinheadit omaksuivat skan täyttämään sitä aukkoa, jota valtavirtapop ei enää pystynyt ja sen koettiin puhuvan kielellä, jota työväenluokan nuoriso ymmärsi. Koska skahan kuuluu olennaisesti sykkivä basso, sitä kuunneltiin mieluummin liveinä kuin levyiltä ja The Ram Jam Brixtonissa oli yksi ensimmäisiä klubeja, jossa kävi sekä valkoisia että mustia nuoria. (Hebdige 1982, 141–149.) Vaikka skinheadit omaksuivat piirteitä jamaikalaisilta ja Länsi-Intialaisilta ryhmiltä, ei se vaikuttanut huomattavasti eri etnisten ryhmien välisiin suhteisiin työväenluokan yhteisöissä ja loppujen lopuksi skinheadit vieraantuivat etenkin jamaikalaisien rastakulttuurista, sillä heidän arvonsa olivat hyvin erilaiset (mt., 149–150). Koska skinheadien ja jamaikalaisien kulttuurit

¹ Käyttämäni termistö nousee suoraan tutkielman teoreettisesta viitekehyksestä ja seuraa tutkimuskirjallisuudessa noudatettua linjaa.

erosivat arvomaailmalta toisistaan, alkoi The Ram Jamin ja skan ympärille kehittyä myös väkivaltaisuuksia (mt.). Haastattelun kautta tämän voidaan argumentoida edesauttaneen median agenda skinheadien leimaamisessa rasistiseksi ja väkivaltaiseksi alakulttuuriksi.

Rasismiin liittyi siis skinhead-alakulttuurissa ristiriitaisuuksia. Ensinnäkin haastateltavani alakulttuuriin liittyvien rasismikokemusten kautta voidaan todeta, että rasistiset skinheadit eivät jakaneet samoja arvoja ja merkityksiä, kuin muut alakulttuuriin kuuluvat. Tätä argumenttia tukee myös huomio siitä, että skinheadit ovat alun perin ottaneet paljon vaikutteita myös värilliseltä väestöltä, eikä pelkästään modeilta ja työväenluokan kulttuurista ja näin ollen kuten haastateltavanikin sanoi, rasistiset skinheadit yhdisti alakulttuuriin vain pukeutuminen. Tämä herättää kysymyksen siitä, mitä kautta rasistiset skinheadit rakensivat omaa skinhead-identiteettiään, jos yhdistävä tekijä muihin alakulttuurin edustajiin oli pelkkä pukeutuminen, eikä niinkään tyyli laajemmassa merkityksessään. Teoreettisen viitekehyksen kautta tarkasteltuna alakulttuurinen identiteetti rakentuu nimenomaan laajemmin tyylin käsitteen kautta pukeutumisen ollessa vain yksi osa sitä (Clarke ym. 1982). Ongelmaksi nousee se, että yksi skinheadiksi leimaava tekijä valtaväestön silmissä oli nimenomaan pukeutuminen ja mediankin keskittyessä skinheadien tunnistamisessa vain ulkonäköön, nämä rasistiset skinheadit ikään kuin myrkyttivät dominantin kulttuurin mielikuvan koko alakulttuurista ja näin ollen rasismin leiman saivat myös ne, jotka eivät näitä arvoja kannattaneetkaan.

Skinheadit rakensivat siis kahdenlaista identiteettiä ja näillä identiteettikokemuksilla kuuluttiin, mutta toisaalta myös erottauduttiin oman alakulttuurin sisällä. Haastateltavani teki selvän eron rasististen ja ei-rasististen skinheadien välille ja hän kertoi aktiivisesti kampanjoivansa sen kuvan kumoamiseksi, että kaikki skinheadit olisivat rasisteja ja että rasismi kuuluisi keskeisenä osana alakulttuuriin. Näin ollen voidaan todeta, että ei-rasistiset skinheadit loivat identiteettiään kuuluakseen muihin ei-rasistisiin skinheadeihin ja tätä kautta myös erottautuakseen rasistisista skinheadeista. Toisaalta taas tämän argumentin pohjalta voidaan pohtia, rakensivatko rasistiset skinheadit identiteettiään samoin: kuuluakseen ja erottautuakseen. Joka tapauksessa tärkeä huomio on, että molemmat ryhmät kokivat olevansa skinheadeja, vaikka vaihteluita identiteettikokemuksesta alakulttuurin sisällä olikin. Kuulumisen ja erottautumisen aspekti on tähän liittyen niin vahva, että haastateltavani kertoi tämän kahtiajaon lopulta kuihduttaneen alakulttuurin alkuperäisessä muodossaan Iso-Britanniassa.

Toinen ristiriita liittyy siihen, kun haastateltavani kokemusta peilataan kirjallisuuteen. Vaikka informanttini kertoo, että rasismi ei ole osa "oikeaa" skinhead-alakulttuuria, teoreettinen viitekehys ja muu kirjallisuus huomauttavat, että suhtautuminen "ulkopuolisiin" vaihteli skinhead-alakulttuurin sisällä myös sen mukaan, mistä

maasta toinen ryhmä oli alun perin kotoisin. Esimerkiksi yllä mainitsemastani Länsi-Intialaisten ja jamaikalaisien kulttuureista otettiin paljon vaikutteita ja heihin suhtauduttiin eri tavalla, kuin esimerkiksi pakistanilaisiin, sillä pakistanilaisten ei katsottu sopeutuvan työväenluokan tapoihin ja ympäristöön tarpeeksi hyvin (Hebdige 1982, 149; Knight 1982, 20). Toisaalta tämä pakistanilaisten vastustus on kuitenkin siirtynyt skinheadeille sen emokulttuurilta (ks. Willis 1977), eli sen voidaan katsoa olevan yksi työväenluokalta (eli tässä tapauksessa skinheadien vanhemmilta) suoraan opittu arvo. Toinen pohdinnan arvoinen huomio on myös se, että onko tässä pakistanilaisten syrjimisessä kyse ihonväristä, vai siitä, että he eivät sopeutuneet työväenluokan kulttuuriin samalla tavalla kuin esimerkiksi jamaikalaiset ja näin ollen heidän tapojaan ja kulttuuriaan vierastettiin, kuten skinheadit vierastivat myös muita ”ulkopuolisia” kulttuureja.

Tätä rasismien ristiriitaa voisi osaltaan ymmärtää Clarken (1982, 185–189) diffuusion ja defuusion käsiteparilla, vaikka Clarke liittää käsitteeseen vahvan kaupallisen aspektin. Diffuusion liittyy ajatus siitä, miten media levitti valikoinnin prosessin kautta määritettyjä aspekteja alakulttuurista ja näin ollen vahvasti tiettyä kuvaa esimerkiksi skinheadeista. Diffuusion kautta alakulttuurien kulttuurinen tila laajenee ja sitä kautta mahdollistuu myös alakulttuurien uudelleentyöstö ja -omaksuminen. (Mt.) Tämä tukee argumenttia siitä, miten jo valmiiksi rasistiseen ideologiaan suuntautuneet henkilöt tulivat osaksi alakulttuuria: juuri tämän uudelleentyöstön ja -omaksumisen kautta, jonka median luoma skinheadien kulttuurisen tilan laajeneminen mahdollisti. Defuusio tarkoittaa sitä, että tietty tyyli irrotetaan sen alkuperäisestä kontekstista ja ryhmästä ja otetaan siitä tiettyjä elementtejä omaan tarkoitukseen (Mt.). Tätä kautta rasistiset skinheadit ikään kuin irrottivat skinheadien tyylin sen alkuperäisestä kontekstista ja liittivät sen omaan kontekstiinsa.

5.8 Skinhead-alakulttuurin poliittisuus

On tärkeää huomata, että skinhead-alakulttuuria leimaa poliittisuus, mutta sen tasot vaihtelevat riippuen siitä, mistä alakulttuurin sisäisestä ryhmästä puhutaan. Kuten olen aiemmin jo maininnut, skinhead-alakulttuuriin kuuluu keskeisesti ’me vastaan muut’ asettelu, jota voidaan pitää hyvinkin poliittisena, sillä tämä asetelma koski myös esimerkiksi puoluepolitiikkaa ja luokkayhteiskuntaa ylipäättään. Kuitenkin toiseen skinheadien aaltoon mentäessä alakulttuurin voidaan argumentoida muuttuneen aiempaakin poliittisemmäksi, koska osa omaksui oikeistopoliittisen agendan ja osa taas vastusti myös tätä agendaa, vaikka se oli oman alakulttuurin sisällä.

Teoriasta nousee esiin huomio, että työväenluokan kulttuuria ylipäättään on pidetty passiivisena ja ei-vallankumouksellisena kulttuurina, sillä työväenluokka on

ideologisesti yhtenäinen ja sen arvot heijastavat keskiluokkaisen kulttuurin hyväksyntää. Ongelmana tässä näkemyksessä on se, että se kohtelee työväenluokkaa passiivisena vastaanottajana omalle kulttuurilleen ja sivuuttaa sen aktiivisen prosessin, jonka kautta työväenluokka omaa olemassaoloaan ja kulttuuriaan rakentaa. Se myös rinnastaa kulttuurin ja ideologian toisiinsa, eikä näin ollen osaa laittaa ideologiaa institutionaaliseen kontekstiin. (Corrigan & Firth 1982, 231–232.) Tämä näkökulma ei tue ajatusta skinheadeista poliittisena alakulttuurina, mutta muualla teoriassa esitetyt huomiot esimerkiksi 'me vastaan muut' asettelusta, sekä haastateltavani kommentit poliittisuuteen ja kapinallisuuteen liittyen todistavat tuota argumenttia vastaan.

Poliittisuudesta puhuttaessa on kuitenkin nostettava esiin se huomio, että ideologinen vastustaminen ei välttämättä ole poliittista, mutta tämä riippuu kuitenkin vahvasti siitä, kuinka kapeaa tai laajaa ymmärrystä politiikasta ja poliittisuudesta käytetään. Jotta skinheadien alakulttuurin poliittisuuden ja ideologian ristiriidasta saadaan parempi käsitys, on huomioitava ne instituutiot, joiden kautta sen emokulttuuri työväenluokka omaa olemassaoloaan rakensi. Kun työväenluokan kulttuuria tarkastellaan historiallisesti, voidaan huomata heillä olleen ongelmia sopeutua keskiluokan instituutioihin, kuten työpaikkoihin, koulutukseen, poliittiseen järjestelmään ja lakeihin. Kun työväenluokkaa ja etenkin sen nuorisoa yritettiin istuttaa keskiluokan instituutioihin ja kun he eivät niihin täysin sopeutuneet, näiden instituutioiden vastustus nousi ideologiselle tasolle etenkin nuorten keskuudessa. (Corrigan & Firth 1982, 231–238.) Nämä työväenluokkaiset kokemukset keskiluokkaisista instituutioista tuottavat siis niitä kamppailuja, joihin nuorisoalokulttuurit tuottivat omia vastauksiaan. Näin ollen esimerkiksi luokkayhteiskunnan vastustaminen oli työväenluokalle keskeinen ideologinen arvo ja tähän kontekstiin peilaten skinheadit tuottivat omia vastauksiaan nimenomaan tällä ideologisella tasolla, eikä niinkään poliittisesti.

Tämä ideologinen vastustaminen saa kuitenkin poliittisen ulottuvuuden, kun sitä peilataan myös poliittisuuden vastustamiseen. Koska skinhead-alokulttuuri jakautui haastateltavani kertoman mukaan kaikkea ideologisesti vastustavaan puoleen ja oikeistopoliittiseen haaraan, voidaan ideologian tasolla suoremmin puoluepoliittista haaraa vastustavien skinheadien katsoa olleen itsekin poliittisia. Yhteenvetona voidaan siis todeta, että vaikka ideologian ja poliittisuuden raja on skinheadien kohdalla häilyvä, poliittisuus on kuitenkin osa kyseistä alakulttuuria.

5.9 Ikääntyminen ja skinhead-identiteetin muutokset

Se mitä Birminghamin koulukunnan nuorisokulttuuriteoria ei ota huomioon, on nuorisoalokulttuuriin kuuluvan henkilön ikääntyminen. Koska teoria painottaa nimenomaan nuorisoalokulttuureja, voi sen tulkita sisältävän ajatuksen siitä, että jossain

vaiheessa henkilö ikään kuin kasvaa ulos nuorisoalakulttuurista ja alkaa muodostaa identiteettiään alakulttuurin ulkopuolella. Koska tutkielmani taustalla on Stuart Hallin (1992, 277) postmoderni identiteettikäsite, koen aiheelliseksi pohtia myös identiteetin muuttuvaa luonnetta ja aikuisuuden alakulttuurista identiteettiä.

Kuten aiemmin tutkielmassani kerroin, postmoderni identiteettikäsite sisältää ajatuksen identiteetistä jatkuvasti muuttavana, ei pysyvänä kokemuksena (Hall 1992, 277). Tutkielmani viitekehyksen kautta näen tässä ajatuksen identiteetin muuttumisesta kahdella eri tavalla. Ensinnäkin voi olla totta, että identiteetti muuttuu niin, että nuorisoalakulttuurista kasvetaan ulos, eikä omaa olemisen ja elämisen kokemusta rakennetakaan enää sen varaan, vaan siirrytään identifioitumaan muihin, ehkä valtavirtaisiin ja dominantin tai emokulttuurin määrittelemiin asioihin. Näin ollen identiteetin voidaan katsoa muuttuneen hyvinkin radikaalisti siitä, mitä se nuoruudessa oli. Toisaalta identiteetti voi muuttua myös nuorisoalakulttuurin sisällä niin, että vaikka nuoruusaspekti jää pois, alakulttuuri on edelleen tärkeä osa identiteettikokemusta. Mutta myöskään tämä pelkkä alakulttuurinen aspekti ei välttämättä säily samanlaisena, vaan se muuttaa muotoaan tiettyjen alakulttuuristen raamien sisällä, säilyttäen alkuperäisestä alakulttuurisesta identiteetistä jotain, mutta myös omaksumalla uusia piirteitä. Esimerkiksi yhteiskunnalliset muutokset ja itseä ympäröivien kulttuuristen verkostojen muokkautuminen vaikuttavat myös oleellisesti henkilön oman identiteetin kehittämiseen, kuten Hallin postmoderni identiteettikäsitekin muistuttaa.

Haastateltavani puheen pohjalta voidaan todeta, että hän omaa edelleen alakulttuurisen identiteetin, joskaan tyyllillisesti ja pukeutumisen kautta ei ihan yhtä tiukka-rajaisena, kuin nuoruudessaan. Hän kertoi, että on esimerkiksi kasvattanut omat lapsensa samanlaisella kapinallisuuden ajatuksella, kuin mitä hänellä itse on. Hän myös kertoi pitävänsä edelleen skinheadien pukeutumistyylistä. Pukeutumiseen liittyvät ajatukset hän muotoili näin:

“Funnily enough I’ve always sort of kept, not as rigid though ‘cause I am an old boy now and I do wear other stuff, but I’ve kept the same style pretty much throughout my life, which is quite crazy really. – I like the style we created then and I still like the look.”

Dr Martenseja haastateltavani ei enää osta. Koska Dr Martensien brändi on sittemmin myyty globaalille suuryritykselle ja tuotantokin on siirretty Englannista Aasiaan, voidaan argumentoida, että ne eivät edusta enää samoja arvoja, kuin mitä skinheadit yhdistivät niihin 1960–1980-luvuilla Iso-Britanniassa ja näin ollen niiden symboliset merkitykset ovat muuttuneet. Haastateltavani kertoi, että Solowair-merkkiset kengät ovat tulleet täyttämään Dr Martensien jättämää aukkoa, sillä ne valmistetaan Englannissa, ne sopivat ulkonäöllisesti skinhead-tyyliin ja niiden laatu on sitä, mitä Dr Martenseilla oli ennen yrityskauppoja ja tuotannon siirtymistä Iso-Britannian ulkopuolelle. Eli siis Solowairien voidaan katsoa edustavan niitä arvoja ja merkityksiä,

joita haastateltavani yhdisti nuoruudessaan Dr Martenseihin. Tästä huomiosta voidaan päätellä, että siinä missä hänen oma identiteettinsä on vuosien myötä muuttunut, myös ne symboliset objektit, joihin merkityksiä yhdistetään ja joiden kautta identiteettiä rakennetaan, ovat muuttuneet.

Haastateltavani kuitenkin kertoi, että jos hän näkee oman ikäisiään ihmisiä Dr Martensit jalassa, hän pohtii, että olivatkohan hekin mahdollisesti skinheadeja ja tätä kautta hän tuntee myös tietynlaista yhteenkuuluvuuden tunnetta heihin. Hän kuitenkin muistutti myös tässä yhteydessä, että skinheadit olivat muutakin kuin vain tietyn-tyylinen pukeutuminen:

“With us as skinheads, we were a lot more than just the fashion, we were a subculture, we were violent, we were gang related, we were very antisocial, the police would beat us up and put us in jail type of people, we weren’t nice.”

Vaikka päällisin puolin tutkielmastani saa kuvan, että pukeutuminen oli haastateltavalleni skinhead-tyylin keskiössä, laajempi tyylin käsitys vaikuttaa selvästi myös haastateltavallani pinnan alla. Laajemmasta tyylikäsityksestä kielii yllä oleva lainaus ja siitä nouseva huomio, että haastateltavani koki aiheelliseksi muistuttaa skinhead-alakulttuuriin kuuluvan keskeisesti myös tietynlaiset tavat, asenteet, arvot ja rakenteet. Näin ollen haastateltavani ymmärrys tyylistä laajempänä käsitteenä on luetta-vissa ikään kuin rivien välistä. Kuitenkin ikääntymisen myötä pukeutumisen voisi argumentoida olevan sellainen identiteetin aspekti, josta on helpoin pitää maailman muuttuessa kiinni, joten on luonnollista, että se nousee haastattelussa vahvasti esiin. Nuoruuden skinheadiyden voidaan siis argumentoida edelleen olevan keskeinen osa haastateltavani kokonaisvaltaista identiteettikokemusta, vaikka se nykyään ilmeneekin eri tavoin, kuin 1960–1980-luvuilla.

6 LOPUKSI

Kuten olen tutkielmassani osoittanut, symbolisilla merkityksillä oli erittäin keskeinen rooli skinhead-identiteetin rakentamisessa. Ilman merkityksiä Dr Martensit ovat vain jalkineet, ajeltu pää on vain pää ilman hiuksia ja alakulttuuri on vain joukko ihmisiä. Symboliset merkitykset tuovat objekteille sen substanssin, joilla identiteettiä rakennetaan ja jonka avulla alakulttuurikin muuttuu vain joukosta ihmisiä elämäntavaksi.

Se, että skinhead-alakulttuurissa oli haastateltavani kokemusta tulkiten paljon ristiriitoja, on tärkeä huomio, mutta yhtälailla tärkeää on kääntää katse siihen, mikä rooli näillä ristiriidoilla oli identiteetin rakentamisessa. Kuten tutkielmastani voidaan tulkita, ristiriidat ovat se tuotos, joka syntyy kun yksilö rakentaa ja ilmentää identiteettiään suhteessa muihin. Ristiriidat ilmentävät sekä ryhmään kuulumista, että ryhmästä erottautumista, joten myös kuulumisen ja erottautumisen aspekti on tärkeä osa identiteetin rakentamista.

Skinheadit ovat alakulttuurina siis moniulotteinen ja kompleksi ilmiö, joka rakentui 1960–1980-lukujen Iso-Britanniassa vahvasti nuoruuden kokemusten ympärille. Mutta kuten kaikki muutkin, myös tuon ajan skinheadit ovat kasvaneet aikuiseksi. Mikäli yksilö kokee identifioituvansa skinheadiksi vielä aikuisuudessaan ja koska skinheadiys rakentui alun perin nuoruuden kontekstissa, voisi aikuisuuteen jatkuneen skinhead-identiteetin tulkita olevan keino pitää kiinni nuoruudesta. Kuten Dick Hebdigekin (1982, 150) sanoi: "skinheadit on tuomittu ikuiseen nuoruuteen."

Koska skinheadit ovat niin laaja ilmiö, se tarjoaa monia mahdollisuuksia myös jatkotutkimukselle. Tulevaisuudessa skinheadeja voisi tutkia esimerkiksi vertailemalla skinhead-alakulttuurin alkuperäistä muotoa nykyisiin ilmenemistapoihin ja pohtia tämän muutoksen kehityskulkua. Tätä tutkielmaa voisi myös laajentaa niin, että haastattelisi useampaa 1960–1980-lukujen skinheadia, sillä näin ollen merkityksistä ja identiteetinmuodostuksesta voisi luoda yleisemmän ja kokonaisvaltaisemman käsityksen. Myös skinheadien tyyli ja pukeutuminen tarjoavat tarttumapintaa ja

jatkotutkimusta voisi tehdä esimerkiksi skinheadeista juontuneista muista alakulttuurista, kuten suedeheadeista ja tarkastella tätä kehityksen jatkumoa tyylin ja pukeutumisen, sekä merkitysten muuttumisen kautta. Dr Martensitkin tarjoavat mahdollisuuksia jatkotutkimukselle: niiden roolin muuttumista voisi tarkastella eri alakulttuurien välillä tai ajalliseen viitekehykseen peilaten. Joka tapauksessa tutkielmani avaa ovet sukeltaa syvemmälle merkitysten- ja identiteetintutkimuksen maailmaan.

LÄHTEET

Abrams, Lynn 2010. Oral History Theory. New York: Routledge.

Aineistonhallinnan käsikirja 2023. Tunnisteellisuus ja anonymisointi. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 29.3.2023
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi/>

Bell, Catherine M. 1992. Ritual Theory. Ritual Practice. New York: Oxford University Press.

Borgeson, Kevin & Valeri, Robin 2005. Examining Differences in Skinhead Ideology and Culture Through An Analysis of Skinhead Websites. Michigan Sociological Review 19, Fall 2005. Viitattu 5.4.2023
https://www.jstor.org/stable/40969104?casa_token=NMqBp5cYbVwAAAAA%3AoO0tRcGzOz-CmLRWToo2tSuJaYVpFPyCWtk0MX5GzugfbiWOCWatecmUXu424XkY62tKOiIVgMx2PcFHOIE6XfBQ1xO395Qcmqbjk3lL7B-BwrOvZI

Borgeson, Kevin & Valeri, Robin 2018. Skinhead History, Identity and Culture. 1. painos. New York: Routledge. Viitattu 5.4.2023
https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=qY49DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT9&dq=skinhead&ots=Dnq_dnD4bQ&sig=3AYEdexrbrYULCdxQkBIV7jJbg4&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Brannon, Evelyn L. & Divita, Lorynn 2015. Fashion Forecasting. 4. painos. New York; Lontoo: Bloomsbury Publishing Inc.

Burke, Kenneth 1945. A Grammar of Motives. New York: Prentice-Hall Inc.

Campbell, Alex 2006. The Search for Authenticity. An Exploration of an Online Skinhead Newsgroup. Lontoo: Sage Publications. Viitattu 5.4.2023
https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1461444806059875?casa_token=8zTcsce05gAAAAA:w0IpeceVn_lr55X5Kv0bfxLGxyXumYSFQ3RdekNEId0iWaiRULwCepVouuitCHDADM9U1X4r0_Ua

- CCCS Popular Memory Group 1982. What Do We Mean by Popular Memory? History Series: Stencilled Paper no. 67. Birmingham: University of Birmingham. Centre for Contemporary Cultural Studies.
- Clarke, John 1973. The Skinheads and the Study of Youth Culture. Birmingham: University of Birmingham. Department of Cultural Studies. Centre for Contemporary Cultural Studies.
- Clarke, John 1982a. The Skinheads & The Magical Recovery of Community. Teoksessa Stuart Hall & Tony Jefferson (toim.) Resistance through Rituals. Youth Subcultures in Post-War Britain. 4. painos. Lontoo: Hutchinson & Co. 99-102.
- Clarke, John 1982b. Style. Teoksessa Stuart Hall & Tony Jefferson (toim.) Resistance through Rituals. Youth Subcultures in Post-War Britain. 4. painos. Lontoo: Hutchinson & Co. 175-191.
- Clarke, John & Hall, Stuart & Jefferson, Tony & Roberts, Brian 1982. Subcultures, Cultures and Class. Teoksessa Stuart Hall & Tony Jefferson (toim.) Resistance through Rituals. Youth Subcultures in Post-War Britain. 4. painos. Lontoo: Hutchinson & Co. 9-74.
- Corrigan, Paul & Firth, Simon. The Politics of Youth Culture. Teoksessa Stuart Hall & Tony Jefferson (toim.) Resistance through Rituals. Youth Subcultures in Post-War Britain. 4. painos. Lontoo: Hutchinson & Co. 231-241.
- Craik, Jennifer 2005. Uniforms Exposed. From Conformity to Transgression. Oxford; New York: Berg.
- Davies, Cath 2014. Smells like teen spirit. Channeling subcultural traditions in contemporary Dr. Martens branding. Journal of Consumer Culture 1/2016. Viitattu 24.01.2023
<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1469540514521079>
- DeLong, Marilyn 1987. The Way We Look. A Framework for Visual Analysis of Dress. Ames: Iowa State University Press.
- Dr. Martens 2023a. Our Brand. Heritage. Viitattu 24.01.2023
<https://www.drmartensplc.com/about-us/our-brand/>

- Dr. Martens 2023b. The History of Dr. Martens. Viitattu 25.1.2023
<https://www.drmartens.com/us/en/history>
- Hall, Stuart 1992. The Question of Cultural Identity. Teoksessa Stuart Hall & David Held & Tony McGrew. Modernity And Its Futures. Cambridge: Polity Press. 273-323.
- Hall, Stuart 1995. Kulttuuri, paikka, identiteetti. Teoksessa Mikko Lehtonen & Olli Löytty (toim.) 2003. Erilaisuus. Tampere: Vastapaino. 85 – 128.
- Hall, Stuart & Jefferson, Tony 1982. Resistance through Rituals. Youth Subcultures in Post-War Britain. 4.painos. Lontoo: Hutchinson & Co.
- Hamilton, Paula & Shopes, Linda 2008. Oral History and Public Memories. Philadelphia: Temple University Press.hall
- Hannerz, Eric 2015. Performing Punk. New York: Palgrave Macmillan.
- Hebdige, Dick 1981. Subculture. The Meaning of Style. Lontoo: Routledge.
- Hebdige, Dick 1982. Reggae, Rastas & Rudies. Teoksessa Stuart Hall & Tony Jefferson (toim.) Resistance through Rituals. Youth Subcultures in Post-War Britain. 4. painos. Lontoo: Hutchinson & Co. 135-155.
- Hirsjärvi, Sinikka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino
- Hitlin, Steven 2003. Values As the Core of Personal Identity: Drawing Links Between Two Theories of Self. Social Psychology Quarterly vol. 66. 2/2003. 118-137.
Viitattu 24.01.2023 <https://www.jstor.org/stable/pdf/1519843.pdf>
- Houdek, Matthew & Phillips, Kendall R 2017. Public Memory. Oxford Reseach Encyclopedia of Communication. Viitattu 22.3.2023
<https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228613.013.181>
- Hämäläinen, Taneli 2020. The Battle of the Berry Fields. The Berry Picking Drama of 2013. Jyväskylän yliopisto. Valtio-oppi. Maisterintutkielma. Viitattu 4.2.2023

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/69379/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202006023637.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Juhila, Kirsi 2022. Teemoittelu. Teoksessa Jaana Vuori (toim.), Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 24.01.2023

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>

Knight, Nick 1982. Skinhead. Lontoo: Omnibus Press

Koskennurmi-Sivonen, Ritva 2003. Vaatetus, pukeutuminen ja muoti. Teoksessa Ritva Koskennurmi-Sivonen & Anna-Mari Raunio (toim.) Vaatekirja. Helsinki: Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. 1-16.

Koskennurmi-Sivonen, Ritva 2012. Ihmiset pukeutuvat. Teoksessa Ritva Koskennurmi-Sivonen (toim.) Johdatuksia pukeutumisen tutkimukseen. Tekstiilikulttuuriseuran julkaisuja 6/2012. Helsinki: Tekstiilikulttuuriseura. 5-14

Lehtonen, Tommi 2009. Arvot ja arvojohtaminen. Filosofisia huomautuksia. Journal vol. 28. 4/2009. Viitattu 24.01.2023
<https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/view/99455>

Lévi-Strauss, Claude 1963. Totemism. Boston: Beacon Press.

Lévi-Strauss, Claude 1966. The Savage mind. Chicago: University of Chicago Press.

Maffesoli, Michel 1995. Maailman mieli. Yhteisöllisen tyylin muodoista. Suom. Mika Määttänen. Tampere: Gaudeamus.

McRobbie, Angela & Garber, Jenny 1982. Girls and Subcultures. Teoksessa Stuart Hall & Tony Jefferson (toim.) Resistance through Rituals. Youth Subcultures in Post-War Britain. 4. painos. Lontoo: Hutchinson & Co. 209-222

Nevala, Seija-Leena 2019. Lottapuku naisten maanpuolustusidentiteetin rakentajana ja ylläpitäjänä. Teoksessa Arja Turunen & Anna Niiranen (toim.), Säädystä ja säädystä. Pukeutumisen historiaa renessanssista 2000-luvulle. 1. painos.

- Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Historiallinen arkisto, 150. 241–275.
- Perna, Rita 1987. Fashion forecasting. A Mystery or a Method? New York: Fairchild Publications.
- Raising of the School Leaving Age Order 444/1972. Viitattu 28.3.2023
https://www.legislation.gov.uk/uksi/1972/444/pdfs/uksi_19720444_en.pdf
- Sabin, Roger 1999. Introduction. Teoksessa Roger Sabin (toim.) Punk Rock. So What? The Cultural Legacy of Punk. Lontoo: Routledge. 1-13.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Teemahaastattelu. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 23.3.2023
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- Schapiro, Meyer 1994. Theory and Philosophy of Art. Style, Artist and Society. New York: George Brazziller.
- Simonelli, David 2012. Working Class Heroes. Rock Music and British Society in the 1960s and 1970s. Lanham, Maryland: Lexington Books.
- Strübel, Jessica & Sklar, Monica 2022. Fred Perry. Polos for All. Teoksessa Christopher T. Conner (toim.) Subcultures. Studies in Symbolic Interaction vol. 54. Bingley: Emerald Publishing Limited. 73-90.
- Thompson, E.P. 1984. The Making of the English Working Class. Harmondsworth: Penguin Books Ltd.
- Thompson, Paul & McHugh, David 2002. Work Organisations. A Critical Introduction. 3.painos. New York: PALGRAVE.
- Turunen, Arja, & Niiranen, Anna 2019. Pukeutumisen muuttuvat merkitykset. Pukeutumisen historia ja sen tutkimus. Teoksessa Arja Turunen & Anna Niiranen (toim.), Säädystä ja säädystä. Pukeutumisen historiaa renessanssista 2000-luvulle. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Historiallinen arkisto, 150. 11–49.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 29.3.2023 <https://tenk.fi/fi/tiedetilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>

UK Parliament 2022. The Education Act of 1944. Viitattu 24.01.2023
<https://www.parliament.uk/about/living-heritage/transformingsociety/livinglearning/school/overview/educationact1944/>

Willis, Paul E. 1977. Learning to Labour. How working class kids get working class jobs. 1. painos. Farnborough, Hampshire: Saxon House, Teakfield Limited.

LIITTEET

Liite 1: Haastattelurunko

HAASTATTELUN TEEMAT

1. Dr Martens
2. Alakulttuuri
3. Identiteetti
4. Tyyli

APUKYSYMYKSIÄ HAASTATTELUUN

PERUS

1. Would you tell me your name and when were you born?
2. What is your current occupation?
3. Childhood/youth: where did you live, parents' occupation?

ALKUVUODET

What got you interested in Dr Martens boots?

- a. when was this?
4. What made you get your first pair?
 - a. what model was it?
 - b. where did you get them, is there some memories regarding that?
5. Did you see the docs as a part of some subculture?
6. What got you interested in that subculture?
7. Did associate some values to the docs? What did the docs mean to you then?
 - a. Has it changed? do they still have the same values?
8. Was there a message you wanted to communicate with your docs?
 - a. did you seek for a certain label from the public with your appearance?
9. How did your family and mates take it when you started getting into that sub-culture and using docs?
 - a. was it a big deal or was it just a shoe to them?
10. How about school? did you use a uniform? were docs allowed?

11. How would you describe the meaning of that subculture to yourself?

- a. has it changed over the years?

ULKONÄKÖ

12. What about other clothes, how did you dress with your martens?

- a. where the marten's part of some sort of subcultural uniform?
- b. what were other key elements to dress in that subculture?

13. How do you like to dress now?

- a. how do you choose your clothes?

14. Did the way you dress change when you started working?

15. How has your subcultural identity and appearance change over the years?

- a. do you still see yourself as a part of the subculture? Does it appear in a different manner that it used to?

NYKYÄÄN

16. How many pairs of docs do you own?

17. How often do you buy new ones?

- a. are they just a shoe or is there a collectable value to them?

18. does your friends/family use docs?

- a. if not, have their perception about docs changed over the years?

19. what do you think if you see someone wearing docs?

- a. has it changed or do you still see docs in the same way as you used to?

20. What do you think about Dr Martens moving production from the UK to Vietnam?

- a. has it influenced your buying habits?